

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIX. № 15-18 (серпень-вересень) 2022

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

СУР вітає Україну з нагоди 31-ї річниці проголошення Незалежності!

24 серпня 1991 року Україна проголосила свою Незалежність. Того дня нарешті здійснилася споконвічна мрія багатьох поколінь української нації – бути господарями на своїй прекрасній землі!

Упродовж багатьох століть українці мріяли мати свою державу, боролись за неї, а в останні шість місяців, відколи Росія почала широкомасштабну війну проти України, вони знову платять кров'ю не тільки за власну свободу і незалежність, а й за мир у всій Європі.

Сьогодні цей день водночас і радісний, і сумний. Сумний, тому що цьогогоріч це свято затьмарене війною, через яку мільйони українців, переважно жінки і діти, були змушені залишити територію України та виїхати за кордон, тисячі мирних жителів і захисників – загинули, а інші мужньо боронять свою землю далеко від рідного дому та своїх родин. Радісний – тому, що вже шість місяців Україна успішно протистоїть Злу, а українці демонструють безпрецедентну стійкість молоді Української держави та суспільства, згуртованість, єдність, мужність і головне – непоборність сили духу українського народу та всеосяжну любов до своєї землі.

Бажаємо усім українцям здоров'я, оптимізму, здійснення мрій, перемоги і мирного неба над головою!

З Днем Незалежності, Україно!

З Днем Незалежності, українці, де б ви не знаходились!

Прочитайте:

- ❖ З діяльності депутата Миколи Мирослава Петрецького
- ❖ Хроніку діяльності СУРу
- ❖ Філії СУР відзначили 31-у річницю проголошення Незалежності України
- ❖ Чужі серед своїх: що коїться на серці українського біженця
- ❖ III-ий випуск Фестивалю духових оркестрів, української народної пісні і танцю в Киндештах
- ❖ Весільна пора
- ❖ Знову почалася школа
- ❖ Коля Курилюк – останній незакінчений кросворд...

ЗАСІДАННЯ РАДИ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ У м. КЛУЖ-НАПОКА

Проведення перепису населення та житла в Румунії, загальна ситуація в Україні внаслідок вторгнення Російської Федерації, діяльність філій СУР, спрямована на підтримку громадян України, які знайшли при-

хисток у Румунії, стали головними темами, що стояли на порядку денному чергового засідання Ради СУР, яке відбулося 21 липня в місті Клуж-Напоці.

Крім цього, були представлені та затверджені кошториси запланованих на серпень 2022 року заходів, націлених на популяризацію культури і традицій українців Румунії, а саме: «Екскурсія – рідними краями», «Знаймо наше коріння», «Тиждень українського театру», «День України – День українського прапора», «Популяризація культурно-мистецької ідентичності серед молоді», «Літо на вівчарні», «Караван українського фольклору», «Фестиваль української релігійної музики в Сату-Маре», «Кубок української меншини з індивідуальних та командних видів спорту», «85 років від дня народження українського письменника Корнелія Ірода» тощо.

Також під час засідання було проаналізовано фінансово-бухгалтерську звітність за червень поточного року, а також обговорено і затверджено кілька пояснювальних записок щодо обґрунтування планових витрат на серпень, якими передбачено виділення коштів для належної роботи філій та місцевих організацій СУР, а також щодо участі у різноманітних проєктах та партнерствах.

На порядку денному засідання Ради СУР були: стадія інвестицій за III квартал 2022 року, співпраця СУР з церквами у населених пунктах, в яких українці складають більшість, укладення Протоколу про співпрацю з Міністерством освіти та Філологічним факультетом Бухарестського університету, кафедрою української мови та літератури, щодо проведення «Національних зборів вчителів української мови», ініційованих та проведених СУР, а також укладення Протоколу про співпрацю з Чернівецькою торгово-промисловою палатою, відправка гуманітарної допомоги в різні регіони України, відповідно до отриманих запитів тощо.

ПРИВІТАННЯ СУР З ДНЕМ ДЕРЖАВНОГО ПРАПОРА УКРАЇНИ

Щороку 23 серпня відзначаємо День Державного Прапора України. Прапор є одним із найважливіших символів кожної держави, але в цьому році український прапор набув особливого значення. Він став символом свободи, боротьби добра проти зла, вільного майбутнього проти тоталітарного минулого. Вже майже шість місяців, від початку російської агресії проти мирної України, синьо-жовтий прапор майорить в усіх країнах Європи, ставши й символом солідарності Західного світу з українським народом.

Союз українців Румунії з першого дня війни висловив свою солідарність з українським народом та рішуче засудив збройну агресію Російської Федерації проти України, закликавши міжнародне демократичне суспільство зробити все можливе, щоб зупинити цей конфлікт. Увесь цей час СУР всіляко підтримував українців, які знайшли прихисток у Румунії і не лише.

Ми твердо переконані, що Україна переможе у цій жахливій війні, а прапор України врешті-решт замайорить у кожному населеному пункті України на всіх звільнених від окупантів територіях!

Слава Україні!

ПРЕСТОЛЬНИЙ ПРАЗНИК В УКРАЇНСЬКІЙ ПАРАФІЇ с. ВИШАВСЬКА КРАСНА

12 липня відбувся Собор Української Православної Церкви у Вишавській Красні. Духовна подія була присвячена святим апостолам Петру і Павлу, свято українців за старим обрядом. Цей захід організувала Укра-

їнська Православна Церква села Вишавська Красна, повіт Марамуреш, у партнерстві з Союзом українців Румунії.

Разом із парохом української церкви з Вишавської Красни Василем Арделяном, Святу Месу відслужили 17 священників, серед яких: ігумен монастиря «Цілюще джерело» з Петрова – Агатон Опрішан, отець Ігнатіє Бочкорек з Полян, отець Гуріє Бочкорек з Полян, отець Микола Лаурук з Сігету Мармацій, отець-пенсіонер Іван Арделян з Красного, Отець Іван Юрча з Рускови, отець Микола Бабюк з Келінешть, отець Віорел Бротней з Бистрого, отець Юра Сакалош з

Вишавської Долини, отець Іван Сакалош з Вишавської Долини, монах Немзет Атанасій з Рони, Протоієрей Петро Рахован з Кривого, отець Юра Чінар з Рони, отець Адріан Реднік з Тиси, отець Алін Козук з Одешті та отець Йоан Юстин з Вишав.

Були присутні Голова Союзу Українців Румунії, депутат Микола Мирослав Петрецький, голова Марамурської філії Мирослав Петрецький, голова Української Молоді в Румунії Чіпріан Лушкан, місцеві радники та члени організації, які зробили великий внесок у реалізацію релігійної події та надали необхідну підтримку для її проведення.

УКРАЇНСЬКА ПАРАФІЯ У с. ВЕЛИКИЙ БИЧКІВ ВІДЗНАЧИЛА СВОЄ ПРЕСТОЛЬНЕ СВЯТО

Православні українці з села Великий Бичків Марамороського повіту у неділю, 10 липня, відзначили престольний празник у парафії «Святих апостолів Петра і Павла» за юліанським календарем або за старим стилем.

Урочисте богослужіння очолили вікарій Української Православної Церкви Микола Лаурук та парафіяльний священник Микола Ковач у співслужінні священника Юрія Сакалоша з Вишавської Долини, ігумена Русковського монастиря Ігнатія Бочкорєка, ігумена монастиря у Верхній Рівні Немзета, монаха Русковського монастиря Гурія, священника Віктора Петрова з Кричунова, священника Дмитра Курака з Полян II, священника Ярослава Клемковича з Луга, священника Петра Броднея з Бистрого і священника Юрія

(Продовження на 4 стор.)

З діяльності депутата МИКОЛИ МИРОСЛАВА ПЕТРЕЦЬКОГО

ЗУСИЛЛЯ ЗАДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На тлі значного відсотка відсіву дітей у школах, з яким стикається наше суспільство, сім'ї дітей, які навчаються в інших місцевостях докладають величезних зусиль, щоб їхня освіта не була під загрозою. Батьки ледве покривають транспортні витрати для дітей, які відшкодовують не в повному обсязі та із запізненням. Про це депутат Микола Мирослав Петрецький офіційно повідомив міністра освіти Соріна Кимпану.

Незважаючи на те, що є Методологія відшкодування транспортних витрат для учнів, які не можуть ходити в школу у рідному населеному пункті, виділені щомісячні суми не покривають реальну вартість перевезень, з огляду на те, що останнім часом ціна на паливо зросла більш ніж на 30%.

Конкретним прикладом є ситуація учнів у селі Штюка Тіміського повіту, в якому більшість складають українці. Там учні, які навчаються в ліцеях у Лугожі, змушені їхати 14 км, за що батьки платять 270 лейв за дитину на місяць. Відповідно до зазначеного механізму виплачується лише 63 лейв/місяць. Крім того, є випадки, коли учні не отримували відшкодування витрат більш ніж 12 місяців. Місцева влада не має достатньо коштів, тому витрати на транспорт лягають виключно на плечі батьків.

У багатьох сільських населених пунктах немає ліцеїв, а в інших – навіть загальноосвітніх шкіл, тому перевезення дітей до найближчого навчального закладу є єдиним шансом на освіту. З цієї точки зору депутат попросив міністра Кимпану проаналізувати можливість оновити максимальні щомісячні суми за кожен кілометр, які можуть бути виплачені за перевезення учнів.

З наближенням холодної пори року мешканцям марамороських сіл потрібні дрова і це стає щорічною проблемою, з огляду на те, що ціна на деревину є досить високою для доходів багатьох із них.

У пошуку можливих шляхів розв'язання цієї проблеми, за ініціативи депутата Миколи Мирослава Петрецького, 26 серпня в приміщенні Марамороської філії СУР відбулася нова зустріч за участю всіх причетних сторін. Були присутні представники Префектури, Союзу українців Румунії, Дирекції лісового господарства, Полянського лісництва, мерії та місцевої ради села Поляни, мерії села Ремети, місцевої ради с. Бистрий.

За підсумками обговорень було окреслено декілька короткострокових рішень, а саме: продаж дров безпосередньо на місці вирубки, використання принесеної паводками деревини, завезення дров з іншого лісництва, а також розсіяна експлуатація дров'яної деревини, процедура, яка, до речі, має розпочатися з 2 по 12 вересня. Крім цього у ході дебатові намітилося й середньострокове рішення, зокрема внесення змін до положень ст. 45 Постанови Уряду №715/2017 р., що дозволить уникнути повторного виникнення цієї проблеми в майбутньому.

У той же час Микола Мирослав Петрецький запевнив, що продовжуватиме зусилля в

цьому плані й на парламентському рівні до знайдення сталого рішення для жителів Мараморошини і не лише.

Чим може бути виправдана ситуація, коли люди з тяжкою, непоправною інвалідністю, які вже перебувають у великій життєвій скруті, змушені кожні два роки проходити медичну комісію для повторного підтвердження захворювання? Відповідь на це запитання Микола Мирослав Петрецький чекає від міністра праці та соціальної солідарності Константина Будея, до якого офіційно звернувся з проханням надати пояснення після звернень мешканців Сату-Марського повіту.

Людей, стан здоров'я яких є непоправним, не тільки змушують долати великі відстані, але, згідно із Законом №448/2006 р., якщо вони пересуваються власним транспортним засобом мають право отримати 1500 лейв для інвалідів I-ої групи та 750 лейв – II-ої групи. Але цих коштів недостатньо, адже спеціалізовані медичні центри, зазвичай розташовані на великій відстані від їх місця постійного проживання, тому цих грошей не вистачає навіть поїздки в один бік.

Згідно з останніми статистичними даними, на території Румунії проживають 865 873 дітей та дорослих, які мають певний ступінь інвалідності та потребують допомоги держави. Були ініційовані закони, які надають певні пільги цим людям, але вони не охоплюють всі проблеми, з якими вони стикаються.

Представник українців у Парламенті попросив міністра Будея повідомити про заходи, які планує вжити, щоб вразливі верстви населення в описаній ситуації не проходили повторні медкомісії та пояснити, чи для визначення транспортних витрат враховується відстань до медичних закладів, ціни на паливо та інфляція.

ПОЛІТИЧНІ ЗАЯВИ У ПАРЛАМЕНТІ

На початку нового навчального року та в розпал публічного обговорення проєкту Закону про середню освіту – «Освічена Румунія», українська меншина досі не має спеціалізованої Національної комісії, яка мала б працювати над розробкою нових шкільних програм і вносити пропозиції профільного педагогічного колективу до міністерства.

Це один з аспектів, який став темою політичної заяви Миколи Мирослава Петрецького на початку нової сесії Палати депутатів.

Розуміючи, що освіта відіграє вирішальну роль у розвитку суспільства, Союз українців Румунії від свого заснування співпрацює з Міністерством освіти, повітовими шкільними інспекторами, місцевою громадською адмі-

ністрацією з метою підтримки освіти, беручи участь у оновленні освітньої політики, націленої, передусім, на молоді, в тому числі на українській, а віднедавна й на біженцях з України.

У результаті останніх дебатові, які організував СУР, в яких взяли участь сотні вчителів, котрі викладають українську рідну мову, директорів шкіл, спеціалізованих інспекторів, експертів у цій галузі, але без жодного представника Директорату у справах меншин відповідного міністерства, Міністру освіти було передано Меморандум із пакетом пропозицій щодо навчання учнів-біженців, нового Закону про освіту, включно з можливими вирішеннями проблем навчання рідною мовою.

Це стало спробою визначити системні проблеми, які залишалися невирішеними роки поспіль, в тому числі через байдужість і брак професіоналізму деяких чиновників, що, на жаль, доповнюється очевидними тенденціями до порушення окремих конституційних прав.

«У ці святкові дні початку нового навчального року вважаю за потрібне приділити більше уваги новому законопроєкту про освіту, у тому числі його подальшим методологіям та процедурам застосування, щоб реформи були справді ефективними та передбачуваними. Я публічно виступаю за те, щоб новий проєкт Закону про освіту мав в основі реальні і чесні дискусії з усіма причетними сторонами, фахівцями та особами, які приймають рішення, не забуваючи, що Румунія повинна залишатися «прикладом позитивної практики» у сфері прав і свободи своїх громадян, незалежно від національності», – заявив Микола Мирослав Петрецький.

Якнайшвидше завершення процесу приєднання Румунії до Шенгенської зони має бути пріоритетом нашої держави. Це переконання Микола Мирослав Петрецький висловив з трибуни парламенту у своїй політичній заяві, присвяченій Дню румунської дипломатії. Він підкреслив, що Румунія завершила у 2011 році всі етапи, необхідні для вступу, сприяючи водночас безпеці Шенгенської зони.

День румунської дипломатії вшановує румунську дипломатичну традицію та дипломатів, які упродовж часу доклали зусиль, щоб Румунія та її громадяни могли користуватися всіма правами та свободами, і відзначається 1 вересня з 2005 року. Нинішній складний контекст з безпрецедентними після Другої світової війни трансформаціями, змушує нас більше, ніж коли-небудь задуматися над внеском румунської дипломатії в процес приєднання до ЄС і НАТО та забезпечення стабільності в цій частині регіону.

За 160 років з моменту створення нинішнього Міністерства закордонних справ, румунський дипломатичний і консульський корпус розвивався, підтримуючи двосторонні дипломатичні відносини з більш ніж 180 країнами.

Від імені української громади в Румунії Микола Мирослав Петрецький привітав зусилля та внесок румунської дипломатії у стабільність і розвиток регіону, включно з підтримкою, наданою, поряд з державними установами та громадянським суспільством, українській меншині в Румунії та українському народу загалом.

ОГЛЯДАЧ

(Продовження з 2 стор.)

Чінара з Верхньої Рівни. На святі були присутні віряни – діти, молодь і дорослі з Великого Бичкова та сусідніх сіл: Кричунова, Луга над Тисою, Верхньої Рівни і Вишавської Долини.

Свято було організоване українською православною церквою села Великий Бичків у партнерстві з Союзом українців Румунії.

ЕТНІЧНЕ РОЗМАЇТТЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНІСТЬ СЕРЕД МОЛОДІ, ЯКА НАЛЕЖИТЬ ДО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Національні меншини приносять додаткову вартість, забезпечують стабільність і, в довгостроковій перспективі, створюють переваги для суспільств, у яких вони живуть, їхній внесок у культурне, наукове та економічне життя є значним. Враховуючи цей принцип, Союз українців Румунії, організував 24-27 липня на чорноморському курорті Юпітер – Констанца, захід «Етнічне розмаїття та міжкультурність серед молоді, яка належить до національних меншин».

Голова Союзу українців Румунії Микола Мирослав Петрецький, заступник державного секретаря у Департаменті міжетнічних відносин Дінсер Геафер, державний секретар Ізабелла-Марія Качо-Доболі та заступник державного секретаря Богдан-Флорін Парасків – обидва з Міністерства у справах сім'ї, молоді та рівності можливостей, говорили з молодими людьми про важливу роль, яку вони відіграють у процесі забезпечення спадкоємності культур, мов, традицій і звичаїв, характерних для кожної національної меншини. Вони заохочували міжкультурний діалог і повагу до всіх елементів диференціації в традиціях кожної етнічної групи.

Тренер і підприємець Лука Штірбець провів інтерактивний семінар, під час якого молодим людям було запропоновано визначити конкретні проблеми, з якими вони стикаються; семінар викликав чуйність та ентузіазм. Заступник державного секретаря Відділу міжнаціональних відносин Дінсер Геафер та голова Служби програм і зв'язків з громадянським суспільством і міжнародними органами цього ж департаменту, Ліліана Барбулеску, представили проекти які здійснюються на підтримку культур національних меншин, представили мистецьку виставку з картинами етнічних спільнот, що існують на національному рівні та залучили молодь до конструктивного та міжкультурного діалогу.

У заході взяли участь голова Української молодіжної організації в Румунії Михайло Чіпріан Лушкан та представники Асоціації македонців, громади росіян-липован, Союзу сербів, Союзу поляків, Демократичної спілки словаків і чехів, Асоціації італійців, Ромської проєвропейської партії та Союзу хорватів.

Модератором обох конференцій був Фабіан Попович.

Молоді та старші учасники дійшли висновку, що мультикультуралізм є формою визначення індивідуальної ідентичності та процесом встановлення міжетнічної солідарності. Окрім них, у заходах взяли участь українські біженці з різних куточків країни.

КРУГЛИЙ СТІЛ «ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА МІЖ МІФОМ ТА ІСТОРИЧНОЮ РЕАЛЬНІСТЮ»

Комітет Галацької філії Союзу українців Румунії організував 12 липня круглий стіл на тему «Гетьман Іван Мазепа між міфом та історичною реальністю», присвячений 350-річчю обрання Івана Мазепи гетьманом України. Захід розпочався покладанням квітів до погруддя гетьмана Івана Мазепи, що знаходиться в парку Свободи в місті Галац.

Після покладання квітів у фестивальному залі Художнього Ліцею ім. Димитрія Кукліна відбувся круглий стіл «Гетьман Іван Мазепа між міфом та історичною реальністю».

Захід відкрила голова Галацької філії Союзу українців Румунії пані Іліана Леон, яка передала привітання голови Союзу українців у Румунії, депутата Миколи Мирослава Петрецького та представила запрошених гостей, серед яких був заступник міського голови Крістіан-Сорін Енаке, який запевнив членів Галацької філії, що мерія завжди буде підтримувати їх. Про життя та подвиги гетьмана Івана Мазепи, про створені навколо нього міфи та легенди, а також про стосунки, які він мав з Молдовою та Валахією, особливо з господарем Димитрієм Кантеміром, говорили: директор Музею історії ім. Павла Палтаня Крістіан-Драгош Килдерару, виконавчий директор Повітового управління культури Кетелін Негоїце, письменник Михайло Гафія Трайста та скульптор Георгіє Мунтяну. Захід завершився презентацією першого фільму про Івана Мазепу (1909) та концертом, на якому виступили Діана Доґару (фортепіано), Анішоара Негуре (обой) та ансамбль «Егрета» Тульчанської філії Союзу українців у Румунії.

ЛІТНІЙ ТАБІР ДЛЯ УСПІШНИХ УКРАЇНСЬКИХ УЧНІВ ТА ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З УКРАЇНИ

Учасники Національної олімпіади з української рідної мови та літератури та конкурсу декламування української поезії з повітів: Арад, Ботошань, Караш-Северін, Марамуреш, Сату-Маре, Сучава і Тіміш перебували в Юпітері, з 18 по 27 липня, у трьох серіях безкоштовних літніх таборів.

За ініціативи голови Миколи Мирослава Петрецького, Союз українців Румунії органі-

зував відпочинкові заходи для 281 учня та 31 вчителя, в яких також взяли участь 31 дитина українських переселенців.

У цей період акції Союзу українців Румунії значною мірою зосереджуються на якості виховного акту, літні табори є можливістю поєднати розваги з заходами, присвяченими пізнанню та поглибленню українських звичаїв, традицій і культури.

Три серії українських учнів були на березі моря в період 18-21 липня, 21-24 липня та 24-27 липня, а для безперебійного проведення заходів свою допомогу дали молоді люди: Чіпріан Лушкан, Фабіан Попович та Крістіан Семенюк.

Протягом 3 днів діти та дорослі насолоджувались морським узбережжям, брали участь у пізнавальних та розважальних заходах, відвідали Музейний комплекс природничих наук у Констанці і брали участь у шоу «Історія коня» на іподромі Мангалія.

НАЦІОНАЛЬНА НАРАДА ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ РІДНОЇ МОВИ – 2022

Викладання навчального предмету Українська мова та література, результати отримані на олімпіадах, конкурсах та іспитах упродовж 2021-2022 навчального року, діагностика дидактичного процесу в рамках інспекцій та педагогічних гуртків, а також нормативно-правова база на 2022-2023 навчальний рік, стали центральними темами, розглянутими протягом 27-30 липня, на курорті Юпітер, в рамках заходу, організованого під патронатом Союзу українців Румунії.

Під назвою «Національна нарада вчителів української рідної мови» захід включив й обговорення стратегії та перспективи інтеграції дітей та вчителів, вимушених переселенців з України, до системи освіти Румунії.

Проблеми, виявлені в школах з викладанням української мови, які представили вчителі, були передані міністру освіти Соріну Кимпану для їх вирішення.

У заході взяли участь голова Союзу українців Румунії Микола Мирослав Петрецький, представники повітових шкільних інспекторів, директори та вчителі навчальних закладів, в яких вивчається українська мова. Урядовці підкреслили, що рівень розвитку культури, цивілізації, традицій і звичаїв української громади в Румунії проявляється в українській рідній мові, яка завжди була еле-

(Закінчення на 6 стор.)

ФІЛІЇ СУР ВІДЗНАЧИЛИ 31-у РІЧНИЦЮ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

24 серпня – День Незалежності України, філії Союзу українців Румунії відзначили різноманітними культурними заходами, концертами, виставками, зустрічами з громадянами України, які знайшли прихисток у Румунії через війну.

КАРАШ-СЕВЕРІН

У Караш-Северіні День Незалежності України відзначили заходом, на якому були присутні кілька представників місцевих організацій та члени комітету повітової філії. Присутні обговорили

контекст проголошення Незалежності Києва від Москви та становлення нової Української держави, завершивши захід виступом хору «Голос українців».

СУЧАВА

У Сучаві святкові заходи були організовані СУР у партнерстві з Асоціацією «Інститут Буковини» та організацією «Рятуємо дітей», за участю, поряд з етнічними українцями з повіту, численних біженців з України, здебільшого жінок та дітей, які проживають у Сучавському повіті. Пі-

сля молитви українською мовою та дискусій на різні теми, святкову атмосферу доповнили українські пісні у виконанні вокального гурту «Українки», що складається з переселенок з

України, які репетирують у місцевому приміщенні СУР. На учасників також чекала виставка малюнків дітей-біженців з України, пісні під гітару, флешмоб, а насамкінець були запущені синьо-жовті повітряні кульки.

ГАЛАЦ

У Галаці на День Незалежності України місцева філія СУР спільно з Асоціацією JRS Romania подарувала частинку радості та надії українсь-

ким біженцям з веселощами, усмішками та українською музикою!

ТІМІШОАРА

У Тімішоарі заходи до Дня Незалежності України розпочалися з урочистого відкриття муралу «Україно, ми з тобою», здійсненого місцевим художником Андрієм Драганом на стіні гуртожитку №15 Західного університету. На церемонії були присутні, крім членів СУР численні українські біженці, представники організацій, які надають їм допомогу, а також мер міста Тімішоара Домінік Фріц. Заходи продовжилися міжкультурним пікніком, організованим на території Будинку молоді, де всі присутні могли скуштувати різноманітні страви української кухні, а діти взяли участь у розважальних заходах та майстер-класах з малювання. Тіміська філія СУР представила стенд журналів, книг, словників, газет і виставку народних костюмів. Заходи, присвячені 31-й річниці Незалежності України,

завершилися концертом у центрі міста та відео-мапінг-проекцією на фасаді Румунської національної опери, натхненною творчістю Марії Примаченко, найвидатнішої постаті в галузі найвищого мистецтва України. Також День Незале-

жності України відзначили в Будинку культури українців та в Українській православній церкві в Тімішоарі.

ТУЛЧА

Тулчанські українці відзначили День Незалежності України заходом, який відбувся в приміщенні повітової філії СУР, на якому були присутні й гості з України: декан історичного факультету Одеського національного університету В'яче-

слав Кушнір та Наталія Петрова. В'ячеслав Кушнір презентував кілька робіт, присвячених історії та культурі українців Північної Добруджі. А вокальні колективи організацій Тулчанської філії, в тому числі новостворений в с.Теліца, представили старовинні українські пісні.

Святкові події до 31-ї річниці проголошення Незалежності України в цей період організували й інші філії Союзу українців Румунії.

ТІМІШОАРА – НАШ ДРУГИЙ ДІМ

Історія нашої сім'ї, яка волею долі опинилася далеко від рідної домівки, до болю схожа на історії інших наших співвітчизників-українців. Після чотирьох місяців війни, яку віроломно розпочала проти вільного українського народу путінська орда, після чотирьох місяців бомбардувань та обстрілів ракетами наших мирних міст і сіл, ми з дружиною прийняли нелегке рішення покинути Україну.

Чисто випадково, з телефонної розмови дізналися, що наші одеські друзі Сергій та Світлана Рог вже деякий час знайшли прихисток в румунському місті Тімішоара. З їх слів, приймають тут українців з відкритими обіймами і намагаються всіляко допомогти. Тому ми з дружиною, не вагаючись, рушили до Тімішоари.

Нас тут гостинно зустріли волонтери, чий офіс знаходиться біля залізничного вокзалу, надали проживання в досить комфортному студентському гуртожитку та забезпечили харчуванням. Ознайомившись з самим містом, були вражені його красою, здатністю румунів берегти свою культуру та історичну спадщину.

Дуже приємно було дізнатися, що в місті працює Український культурний центр, який фактично є генератором життя українців, що вже живуть в місті і на околицях досить давно. В той же час Центр від початку війни в Україні активно опікується проблемами українських біженців.

Під час відвідин Українського культурного центру ми познайомилися з чудовими людьми, які тут працюють, зокрема, з паном Юрієм Глебою, заступником голови Союзу українців Румунії. Чудове враження на нас спра-

вили пані Ліліана та пані Міхаєла... Склалося відчуття, що ми не за тисячу кілометрів від рідної домівки, а у себе вдома.

Акліматизація в Румунії, в чудовому місті Тімішоара, відбувається напрочуд швидко. Вулиці, парки, церковні храми, приємні усміхнені обличчя в натовпі... Це все так чудово – і навіть, на мить забуваєш, що в тебе на батьківщині гинуть мирні люди, діти, руйнуються міста і села.

Але ми віримо, що на українську землю прийде мир. І тоді, як би добре до нас не відносилися румуни, наші рідні етнічні українці, ми все рівно повернемося до рідних домівок, аби продовжувати жити, любити, творити в рідній Україні!

Михайло ВАСИЛЬКІВ

Фото автора

(Продовження з 4 стор.)

ментом єднання та збереження етнічної ідентичності.

З метою подальшого вдосконалення навчального процесу рідною українською мовою до заходу долучилися викладачі українських вищих навчальних закладів.

РОБОТА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Представники органів державної влади у населених пунктах Румунії, в яких проживають українські громади, взяли участь 30 липня – 2 серпня на курорті Юпітер у заході, присвяченому підвищенню ефективності діяльності, яку вони здійснюють в інтересах національних меншин.

Подію «Стратегії щодо покращення діяльності місцевих державних адміністрацій у громадах, де також проживають представники національних меншин» організував Союз українців Румунії. До акції долучився

голова організації Микола Мирослав Петрецький.

Державний секретар у Міністерстві інвестицій та європейських проектів Богдан Флорін Пескут представив можливості фінансування адміністративно-територіальних одиниць, а заступники державного секретаря в Міністерстві внутрішніх справ Бледя Петру у Міністерстві розвитку, Габріел Траян Гіля, разом із викладачем Університету

Бабеш-Бояй Овідіу Вайда наголосили, що місцева державна адміністрація відображає інституційні основи дій, у яких представлені етнічні громади в Румунії, сприяючи життю спільноти в процесі забезпечення безперервності української культури, мови, традицій і звичаїв.

ПОТОЧНА СТАДІЯ ПРОЄКТ МОДЕРНІЗАЦІЇ АМБУЛАТОРІЇ В КОМУНІ ОГАБА-МИТНІК

Мешканці села Копачеле Караш-Севєрінського повіту з кожним днем втрачають надію на те, що в них нарешті запрацює відновлена амбулаторія, тому депутат Микола Мирослав Петрецький офіційно звернувся до міністра розвитку Чеке Оттіло, від якого попросив роз'яснень.

Місцева влада села Копачеле подала для фінансування до Національної інвестиційної компанії надзвичайно важливий для громади проєкт «Реабілітація, модернізація та оснащення амбулаторії в комуні Огаба-Митнік», який було включено до підсумкового списку Підпрограми «Медичні одиниці». З цього моменту стадія проєкту невідома, а включення його до зведеного списку тим більше шкідливе, тому що у сільській місцевості величезний дефіцит сімейних лікарів, а залучити їх надзвичайно важко.

Теоретично, розвиток громад в Румунії, незалежно від середовища, в якому вони знаходяться, є пріоритетом для держави. Були створені державні програми фінансування, які сприяли підвищенню загального добробуту в різних громадах. Однак відсутність спілкування або бездіяльність призводять до ситуацій, які перешкоджають процесу розвитку. Кілька місцевих обранців представили випадки, коли проєкти вносяться до зведених списків, не маючи пояснення цьому рішення.

За цих умов Микола Мирослав Петрецький попросив міністра Чеке Оттіло повідомити про поточну стадію проєкту, спрямова-

ОГОЛОШЕННЯ

Союз українців Румунії та Комісія з питань культури Союзу Українців Румунії організовують IV-у Міжнародну наукову конференцію «Українці Румунії: сучасність та перспективи», яка відбудеться 8-10 листопада 2022 р. в Бухаресті.

На конференції обговорюватимуться питання, пов'язані з історією, етнографією, політологією, антропологією, мистецтвом, освітою та культурою українців Румунії.

Просимо вас до 20 жовтня 2022 р. надіслати нам назву та анотацію вашої доповіді. Водночас, для включення вашої статті до IV-го тому «Українці Румунії: сучасність та перспективи», просимо надіслати нам остаточний текст до 8 листопада 2022 р.

Робота повинна відповідати наступним техно-редакційним стандартам:

1. Ключові слова англійською, румунською, українською мовами (мінімум 5 слів).

2. Резюме англійською мовою, близько 15 рядків, включаючи переклад назви на румунську та українську мови.

3. Текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 12 кеглем, через 1,5 інтервали, верхнє і нижнє поле – 2 см, ліве 265 см; рекомендовано мінімум 10 сторінок.

4. В кінці роботи розміщується використана бібліографія.

5. Формат файлу подаються у форматі JPG або TIF.

Союз українців Румунії забезпечує проживання учасників заходу (нічліг та харчування). Транспорт учасників за власний рахунок.

ОРГКОМІТЕТ

ного на ремонт амбулаторії в селі Огаба-Митнік, а також причини його включення до зведеного списку і динаміку схвалення проєктів, які мають цей шлях.

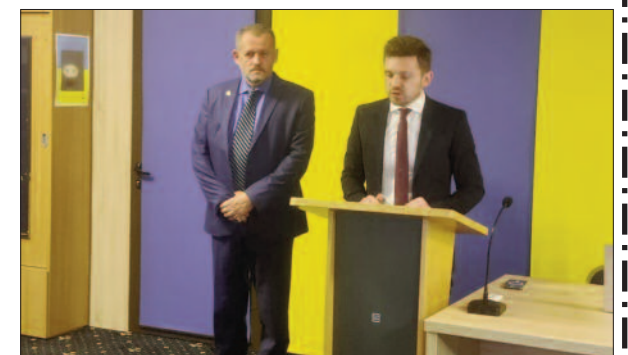
БУХАРЕСТСЬКА ФІЛІЯ СУРУ ВІДЗНАЧИЛА 31-у РІЧНИЦЮ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

31 серпня Комітет Бухарестської філії Союзу українців Румунії організував культурно-артистичний захід, присвячений 31-річниці проголошення Дня Незалежності України, відзначенню Дня Державного Прапора України, а також Дня Румунської Мови.

У заході взяли участь представники Українського посольства в Румунії, члени Союзу українців Румунії, студенти, журналісти, письменники та актори, прихильники СУРУ.

На початку заходу виступили другий секретар Посольства України в Румунії Олександр Златін, перший заступник голови Союзу Українців Румунії Богдан Мойсей, головний редактор літературного журналу українських письменників Румунії «Наш голос» Ірина Мойсей, викладач Зеновія Мандюк, представник українських студентів Бухареста та голова Бухарестської філії Михайло Трайста,

які підкреслили значення цього важливого для України свята, яке український народ відстоює зі зброєю в руках.

У другій частині виступили з піснями та віршами, присвяченими Україні, а також і румунській мові: актори Магдалена Беческу та Штефан Апостол, співаки Ніку Нікушор та Траян Кірікуце, поети Тудорел Чоботару, Клаудія Мінела, а також з низкою пісень виступив вокальний колектив Бухарестської філії СУР «Едельвейс»

Степан ТРАЙСТА

Фото автора

ЧУЖІ СЕРЕД СВОЇХ: ЩО КОЇТЬСЯ НА СЕРЦІ УКРАЇНСЬКОГО БІЖЕНЦЯ

Вже майже півроку українці, що тікали від війни, намагаються повернутися до нормального життя. Залишаючись серцем, думками чи донатом з Україною. Теперішня стадія є переломною. Багато українців планували до початку навчального року повернутися додому, щоб діти пішли до школи. Оскільки війна триває, багато хто починає зневірятися або планувати повернення, не дивлячись ні на що. Ми спробували розібратися у тому, що ж зараз відбувається у голові та серці українців.

Адаптація до нормального життя

Теплим вечором липня я зустрілася з 37-річною Любою з Одеси та її дітьми, щоб поговорити про їх історію приїзду до Румунії. Жінка довго не наважувалася виїхати з України, бо вірила, що війна скоро закінчиться. Вона сумує за чоловіком і щодня думає про повернення.

І раптом сталося те, що було красномовніше всіх слів. У небі над містом Тімішоара спалахнули яскраві і гучні салюти – студенти святкували випускний.

Жінка раптово пригнулася і інстинктивно закрила руками голову. Її діти-підлітки зробили те саме – закрили вуха, злякано дивлячись на матір. Продовжити розмову ми змогли лише після закінчення спалахів.

«Я була впевнена, що ми адаптувалися до війни. Все стало звичним – сирени, комендантська година, військова техніка і озброєні чоловіки на вулицях. Доки за кілометр від нашого будинку не прилетіло у ТРЦ. Було страшно. І лише тут, у Румунії, я зрозуміла, що всі ми дуже травмовані. Психологічно. Ми звикли до жаху, який став буденністю. І зараз, коли звичайний салют змусив мене заціпеніти від страху, я це остаточно зрозуміла», – каже вона.

Колективна травма

Психологи, які зараз надають допомогу українцям, кажуть про колективну травму. Більшість історій біженців схожі за емоційним забарвленням – тому й переживання та реакції українців також подібні. Через це біженці подекуди можуть здаватися закритими або ж непривітними.

«Колективне підсвідоме працює таким чином, що різні люди у різних місцях можуть

відчувати дуже схожі емоції, зрозумілі лише їм. Дуже часто клієнти кажуть мені, що їм важко спілкуватися з місцевими мешканцями, тому що їм здається, що ніхто не може зрозу-

міти українців крім них самих. Таких самих травмованих і переживших емоційну а подекуди й фізичну агресію», – каже соціальний психолог Катерина Колісниченко.

Інший бік цієї колективної травми у тому, що українцям важко довірятися службам емоційної підтримки за кордоном. Виговоритися – найпростіший і найдієвіший спосіб зменшити внутрішню напругу. Однак, тут спрацьовує поширена відмовка: «якщо ви через це не пройшли, ви мене не зрозумієте».

«З початком війни значно зросла кількість звернень до українських психологів. При чому з кожним місяцем змінюються і потреби. Якщо спочатку це була екстрена робота з шокowymi станами і панікою, то зараз війна загострила якісь хронічні проблеми людей – тривоги, невпевненість, відчай, проблеми у стосунках, низький рівень адаптивності тощо», – каже Анастасія Пилипенко, спеціаліст з позитивної психології та терапії через тіло.

За її словами, на жаль, створювати групи підтримки для українців наразі дуже складно – мовний бар'єр, відмінності культури та менталітету, глибинна потреба у емоційній безпеці – дуже ускладнюють процес.

«Ті, у кого психологічний рівень адаптації та комунікації досить високий, легше підуть на контакт. Ця частина людей буде відвідувати соціальні заходи, групи підтримки, якісь активності. Проте більшість біженців ще не готові емоційно відкриватися та інтегруватися у нове суспільство. В першу чергу, тому що прийняти факт війни вдається одиницям. Стадія заперечення ще триває», – каже психолог.

Вона радить проживати емоційну кризу через тіло: танці, йогу, спорт, будь-яку фізичну активність: «Оскільки емоції створюють спаз-

ми на фізичному рівні, стрес часто намагаються заїдати або ж знімати за допомогою алкоголю. Якщо ви живете за кордоном і дійсно хочете підтримати українців, запросіть їх на прогулянку, покататися на велосипеді, поплавати чи потанцювати. Жалість тут не дуже доречна, українці хочуть вважати себе сильними».

Сімейний психолог Катерина Глушенко також додає, що червоною стрічкою крізь всю війну проходить тема сімейних стосунків. В тому числі дорослих дітей з літніми батьками. І там також піднімається безліч тем. Наприклад, як дозволяти літнім людям робити свій вибір: залишатися у своєму домі чи евакуюватися з небезпечних та окупованих територій.

Хтось завмирає, хтось продовжує жити

«Деякі мої клієнти не можуть прийняти реальність, що війна відбувається. Часто це ті люди, які не самостійно прийняли рішення, а поїхали разом з сім'єю чи знайомими. Вони досі не усвідомлюють відповідальності і нову реальність. У такому випадку задача психолога – відбудувати внутрішню опору клієнта. Знову навчити його приймати самостійні рішення», – каже Анастасія Пилипенко.

Друга тенденція серед українських біженців – просто перечекати. Людям з цієї групи важко усвідомити себе тут і зараз.

Фізично вони знаходяться в іншій країні, а подумки та емоційно – у новинах, з рідними або ж у своєму минулому. Це важко пояснити, але, за словами психологів, восени такі українці або ж повернуться до своїх міст, незважаючи на війну, або ж почнуть поступово вчитися жити у новій країні.

«Я все втратила – хорошу роботу, квартиру, не можу бачитися з друзями та рідними. Тут я на чужині, я нічого не знаю-не вмію і можу лише випрошувати допомогу та сподіватися на краще. Мені 50 років, вчити мову з нуля я не уявляю як, тому зараз живу з дочкою, допомагаю їй», – каже Наталя (ім'я жінки змінено), яка вибралася з окупації. У її рідному місті у Запорізькій області зараз всім заправляють російські солдати. Саме страх невідомості заважає людям адаптуватися до нової реальності.

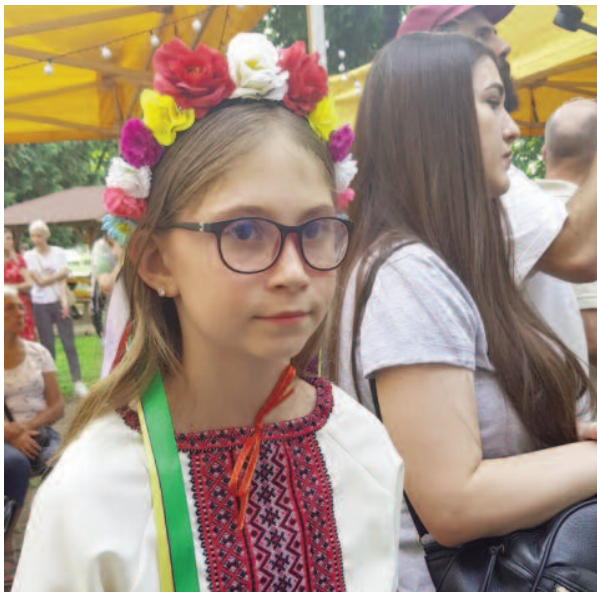
У кожного різні етапи адаптації: хтось відразу трансформує біль і шок у конструктив: починає відбудовувати своє життя, активно шукає роботу та спілкування. А хтось зачинається в собі і уникає будь-яких контактів взагалі, завмирає, начебто хоче перечекати цю війну.

Внутрішні переживання можуть проявлятися зовні як протестна поведінка, нахабність чи навіть агресія у спілкуванні. Оскільки війна – це зовнішній фактор, то емоційно нестабільні люди зараз схильні у всьому шукати винних.

Одних інстинкт виживання спонукає гуртуватися та підтримувати один одного, інших – думати виключно про власні інтереси. Хтось

Олена СЕРБІНОВИЧ

(Продовження на 9 стор.)

У БУХАРЕСТІ ВІДЗНАЧИЛИ ЮВІЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА В РУМУНІЇ

КОРНЕЛІЯ ІРОДА

Один із найвидатніших українських письменників Румунії, отець Корнелій Ірод, прозаїк, поет і перекладач, досяг поважного віку 85 років, що є приводом для вдячності від усіх, хто має честь насолоджуватися його покликанням і товариством.

Комітет Комісії у справах культури Союзу українців Румунії організував 29 серпня культурну зустріч, присвячену вшануванню письменника. Голова СУР, депутат Микола Мирослав Петрецький, шанобливо вручив пану Іроду ювілейний диплом. На заході були присутні перший заступник голови СУР Богдан Мойсей, головний редактор часопису українських письменників Румунії «Наш голос» Ірина Мойсей, парох церкви «Святих Архангелів» Штефан Станчу, письменник Дан Клаудіу Танесеску, журналіст Йоан Андреїца та голова Комісії з питань культури СУР, письменник Михайло Трайста.

Під час заходу було представлено повідомлення, пов'язані з життям і творчістю письменника, зачитано уривки з його творів. Корнелій Ірод емоційно подякував присутнім, а ансамбль «Едельвейс», Бухарестської філії СУР, виступив на честь видатного письменника.

Корнелій Ірод – член Спілки письменників Румунії (1968), Національної спілки письменників України (Київ, 1990), Українського ПЕН-клубу та член-засновник Союзу українців Румунії, народився 24 серпня 1937 р. у

селі Марицеї, повіт Сучава.

Закінчив український теоретичний ліцей в м. Серет Сучавського повіту (1952-1955), 5-річний філологічний факультет Бухарестського університету (тоді «Ч. І. Пархон»), каф. слов'янських мов і літератур за спеціальністю українська мова і література, румунська мова (1955-1960) і Теологічний інститут університету в Бухаресті (1972-1974).

У 1960-1966 роках він був коректором та редактором шкільних підручників і університетських курсів у Дидактично-педагогічному видавництві Міністерства освіти, потім головним методистом Народного університету Бухареста (1966-1968), інспектором у Державному Комітеті культури і мистецтва (1968-1972), а з 1976 по 2005 року був священником, парохом і протоієреєм Олтенської архієпархії.

Зараз є редактором літературного часопису «Українські відлуння», який видає Союз українців Румунії.

Корнелій Ірод є автором десятків книг прози і поезії, серед яких згадуємо тетралогію «Свято».

МАРАМУРЕСЬКА ФІЛІЯ СУР – ЗОЛОТО МУНДІАЛЮ ЗАКОРДОННИХ УКРАЇНЦІВ

Команда Марамороської філії СУР стала, другий рік поспіль, переможцем світової першості серед закордонних українців, після перемоги над командою Тіміської філії СУР з рахунком 4:1 у фіналі X-го Чемпіонату світу з футболу серед українських діаспорних команд.

Бронзові медалі змагання виграла команда з Польщі ФК «Діаспора» (Бидгощ), а четверте місце посіла команда ФТ Фенікс з Ізраїлю. На церемонії нагородження були присутні представники СУР, Міністерства спорту Румунії, Федерації футболу Румунії та Посольства України в Румунії.

Голова СУР Микола Мирослав Петрецький подякував ФФР та Міністерству спорту Румунії за підтримку не лише в організації цього футбольного свята, а й за підтримку, надану українським сусідам з початку російського вторгнення 24 лютого. Голова СУР привітав команди-учасниці, наголосивши, що в таких спортивних змаганнях немає переможених, а лише переможці.

Цього року у змаганнях взяли участь понад 150 спортсменів, 8 команд з 4 країн світу – Ізраїлю, Польщі, Румунії та Угорщини. Турнір був організований з 24 по 29

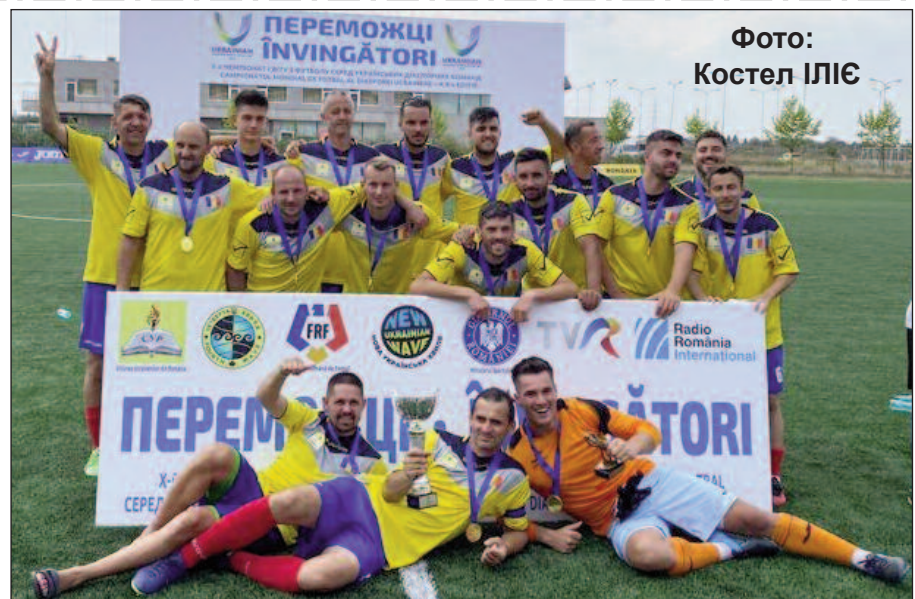

Фото:
Костел ІЛІЄ

серпня на стадіоні Національного футбольного центру в Буфті (під Бухарестом) Союзом українців Румунії у партнерстві з Федерацією

футболу Румунії, Міністерством молоді і спорту Румунії та Міжнародною організацією українських громад «Четверта хвиля».

День міжнародної культури у Джарматі та Малій Реметі повіту Тіміш

З 8 по 10 липня Тіміська філія Союзу українців Румунії організувала у селах Джармата та Мала Реметя фестиваль «День міжетнічної культури». Культурна подія мала справжній успіх, а взяли у ній участь художні колективи не лише з Тіміського повіту, а й з Караш-Северінського і Марамороського регіонів.

У заході взяли участь представники органів місцевого самоврядування, голова Тіміської філії СУР Юрій Глеба, шкільна інспекторка з української мови у Тіміському повіті Марія Сабо Кондрей, член Ради СУР Іван Рекало, група біженців з України.

Почесним гостем фестивалю був голова Союзу українців Румунії, депутат Микола Мирослав Петрецький, який також провів зустрічі з членами Тіміської філії СУР та представниками українських переселенців, які зараз оселилися в

західній частині Румунії. Серед обговорюваних тем – освіта українською мовою, від дошкільного віку до вищих навчальних закладів.

Весільна пісня українців лунала 24 липня у Вишавській Долині

Під час фестивалю пісні, танцю та гарного настрою, організованого під керівництвом Марамороської філії Союзу Українців Румунії, українські традиції та звичаї знову порадували учасників та туристів, яких зібрала подія «Свято української весільної пісні», веселе дійство, на сцені якого виступали танцювальні та вокальні ансамблі. У святкуванні, в приміщенні Союзу Українців Румунії з Вишавської Долини взяли участь: голова Союзу українців Румунії Микола Мирослав Петрецький, голова Марамороської філії Мирослав Петрецький, голова місцевої організації Вишавська Красна Юра Мочерняк, голова жіночої організації Анна Самбор, заступник місцевої організації Вишавська Долина

Марія Папарига, голова місцевої організації Рускова Пінтя Марічук, голова філії Ботошані Віктор Семчук, голова філії Тулча Лучіка Герман, голова філії Галаці Іляна Леон, голова місцевої організації Великий Бичків Анна Міхалі, член місцевої ради Поляни Штефан Кіфа, голова організації Ремети Василь Пасенчук, заступник мера села Верхна Рівна Рускован Іван, член Ради СУР Іван Рекало, член СУР Михайло Іван Лаурук та інші члени СУР. У заході взяли участь вокальні групи з Вишавської Красни під керівництвом Юри Мочерняка, «Голос полонини» з Полян, під керівництвом Михайла Мачоки, «Веселка» з Луга, координатор Анна Самбор, з Рони, координатор Проданюк Марія, з Ботошан, з Бистрого – координатор Лучіка Нан, «Веселі гуцули» з Вишавської Долини, координатор Марія Папарига, солістка Мар'яна Яворівські солістка Діана Шифрак з Рони, з Тульчі «Ясна Зоря» та танцювальний ансамбль з Ботошан «Квіти Буковини», Василь Грицюк із Вишавської Красни, який бездоганно грав на флейті.

ІСТОРІЯ МАТЕРІ ДВІЙНЯТ

Привіт! Мене звати Марія Шиманська, я українка, так само як і мій чоловік - ми народилися в Києві. У мене двоє дітей – хлопчик

та дівчинка (близнюки, 5 років). До початку війни 24.02.22 я працювала викладачем англійської мови. Ми жили спокійним, мирним життям та планували влітку поїхати у відпустку в Румунію (чоловік дуже хотів потрапити на Трансфегарашан, а я до замку Дракули) а потім на море. Але ж війна змінила наші плани.

24.02.22 ми не мали змоги виїхати з Києва, тому що всі дороги було заблоковано – машини стояли всюди. 25-го ми теж ще не могли виїхати, але 26 лютого стало дуже страшно, ракетні обстріли тривали майже постійно. Нам вдалося виїхати у Фастів (місто за 80 км від Києва) до друга і там ми з сім'єю перебували майже місяць. Але війна тривала, садочки та інші заходи для дітей було і є припинено на невизначений час і я

почала думати, як бути далі. Моя дуже хороша знайома виїхала ще на початку війни до Румунії з дитиною, і я весь час тримала з нею зв'язок. І нарешті наважилася поїхати теж. Ми пробули в Києві тиждень, і за день до нашого від'їзду знову почалися ракетні обстріли. Так я зрозуміла, що прийняла вірне рішення.

Дорога на машині була дещо важкою – я їхала одна через гори з дітьми два дні. Нарешті ми з дітьми дісталися до Тімішоари, зустрілися з друзями. Перше місце, куди я потрапила, був Український культурний центр та Українська церква. Якраз наближалася Паска і всі готувалися святкувати. Я була вражена підтримкою та допомогою, яку нам надав румунський народ. Нам знайшли житло, для дітей організовано дошкільні заняття, постійно організуються різноманітні заходи та курси з вивчення румунської мови.

Ми часто відвідували Український культурний центр з дітьми – тут проходять заняття з англійської та румунської мов, і одного дня я розговорилася з Міхаєлою, однією з співробітниць і розказала, що до війни викладала англійську мову. Міхаєла запропонувала мені викладати англійську для українців. Ми організували групу, Український культурний центр надав нам приміщення та всі умови для комфортного проведення занять. Так як у групі багато мам з діточками – для них організовано заняття з румунської мови, поки мами навчаються.

В якомусь сенсі Український культурний центр став нашим другим домом – помешкання, де ми зараз живемо, знаходиться недалеко від нього і ми залюбки відвідуємо його разом з дітьми. Також я дуже вдячна пані Ліліані та пані Міхаелі за постійну підтримку та допомогу, у такий важкий час для нашої країни.

Разом переможемо! Все буде Україна!

Марія ШИМАНСЬКА

Фото авторки

ЧУЖІ СЕРЕД СВОЇХ: ЩО КОЄТЬСЯ НА СЕРЦІ УКРАЇНСЬКОГО БІЖЕНЦЯ

(Продовження з 7 стор.)

взагалі не вміє і не хоче приймати ніяку допомогу, вважаючи це принизливим.

Підтримка активістів

У багатьох із нас є багато соціальних ініціатив для українців. Різноманітні творчі, освітні та культурні заходи допомагають адаптуватися і морально.

«Завдяки підтримці місцевих організацій та влади ми маємо можливість гуртуватися та реалізовувати власні ідеї. По-перше, це дає нам опору і ми відчуваємо, що не залишаємося на самоті зі своїми проблемами. По-друге, українці мають змогу організовувати важливі події для підтримки нашої держави – як от мітинги, фестивалі та навіть школу для дітей», – розповідає активістка Євгенія Розбицька.

Вона створила групу для українців у румунському місті Тімішоара, надавши не лише можливість для спілкування, а й інформаційну підтримку.

«Нам дуже важливо показати, що ми залишаємося зі своїм народом і країною. Це велика відповідальність – підтримувати Україну за кордоном, інформувати місцевих мешканців про ситуацію у нашій країні та ще й підбадьорювати один одного», – додає Євгенія.

Що ж важливо розуміти, спілкуючись з українцями, які вимушено тікали від війни:

1. Варто прибрати будь-які очікування від спілкування. Кожна людина має власні адап-

таційні механізми. Хтось може почати багато сміятися і шуткувати, хоча зі сторони це й викликає подив. Хтось здебільшого мовчить і навіть відчуває сором за те, що з ним сталося. Хтось навпаки хоче виговоритися – у подроби-

цях розповісти про пережиті жахи. Все це нормально. Ніхто ніколи не вчив нікого, як реагувати на війну.

2. Переважна більшість українців відчуває провину через те, що не може допомогти тим,

хто залишився захищати країну чи працювати. Тому навіть на рівні спілкування підтримка України, як держави, дуже вагома для біженців. Тема війни стала особистою для кожного і, якщо ви не знаєте, як допомогти українцям – просто побажайте їм миру та перемоги.

3. Обговорюючи фінансові питання, розуміти, що здебільшого ця тема викликає багато страху, а іноді навіть агресії. Через той самий інстинкт виживання і травму втрати власного доходу. Для кожного критерії безпеки будуть своїми – житло, робота, мова або грошова підтримка.

4. Сімейне життя та стосунки. Насправді для кожного українця це чи не найболючіша тема після безпеки. Жінки місяцями не бачать чоловіків, через що виникає багато непорозумінь. Матері в першу чергу думають про безпеку дітей, залишаючись за кордоном. Чоловіки зневіряються, побоюючись, що жінки знайдуть їм заміну. Саме з цією темою зараз активно працюють українські психологи.

Щирість і небайдужість – найкраще, що ми можемо дати одне одному за цих обставин. Навряд чи можна вигадати якісь універсальні слова підтримки.

«Не потрібно ставити собі за мету обов'язково втішити людину, переконати, що все буде добре. Ніхто не знає, як воно буде далі. Саме тому фрази типу «все буде добре, тримайтеся» скоріше дратують, ніж когось підтримують. Якщо людина справді відчуває в собі сили й бажання підтримати, можна прямо запитати: «Що я для тебе можу зробити? Чим я можу тебе підтримати. Що тобі зараз потрібно? Що тобі заважає?», – підсумувала психолог Катерина Глушенко.

«Хай завжди в небі сонце світить, хай радіють усі діти ...»

Гарний сюрприз створив цього року СУР для учнів, які здобули нагороди на Олімпіаді з української мови та на конкурсі декламування віршів, організуючи табір на морі.

Учні початкових класів та гімназії розважалися на морі в період 21-24 липня. Вони гарно і приємно провели час на курорті Юпітер. Сонячні дні, морські хвилі, чудові краєвиди, цікава програма, добрі умови в готелі, все це викликало щирі дитячі усмішки, які для нас, дорослих, найкраща подяка. А таких усмішок було немало...

Розвага переплилася із пізнанням нових місць та властивими їм чарівними легендами. Наші учні почули «Легенду коня» та помилувалися цікавою виставою на Гіподромі міста Мангалія. Також вечірня прогулянка вулицями міста, щоб купити подаруночки на пам'ять для родин.

В всіх дітей залишилися гарні спогади та щира подяка до тих людей, які так зуміли порадувати їх душі. З нами дорожили 5 українських матерів та їхній діточки.

У першій групі на морі: учні з Балківців, школи ім. Петру Мушат з Серету, Негостини, Шербівців, Калинешт-Купаренко, Калинешт-Енаке, Палтіну, Вишньої Бродини, Улми. Супроводжували їх учителі Микола Шутак, Ярина Реуц, Константіна Бурсук, Родіка Шойман і авторка цих рядків.

Гратуюю моїх колег за добру співпрацю на користь наших учнів, тому що взаємна повага та спілкування доводить до успіху.

Подаю кілька вражень наших учнів:

«У цьому таборі я **почувалася надзвичайно** поруч із моїми друзями. Чудові крає-

види, морські хвилі викликали у мене добрий настрій. Дельфіни показали чарівний спектакль. Все було прекрасно і у мене залишилися гарні спогади про Юпітер. Дякую організаторам!» (**Татяна, 7-ий клас, Балківці**)

«Мені **все** подобалося у таборі, якщо мала би змогу, то безліч разів поверталася б до цих чарівних місць. Щиро дякую СУРу за таку нагороду!» (**Еріка, 7-ий клас, Балківці**)

«Цей табір мене **приємно зворушив**. Мені сподобалося море, готель і всі місця, що ми їх відвідали – «вистави» коней та дельфінів. Я багато чого тут навчилася, а розвага була на першому місці. Словом

подяки звертаюся до СУРу та наших викладачів, які пильно наглядали за нами.» (**Делія, 7-ий клас, Балківці**)

«**Всі місця були чудові** – море, пляж, спектаклі і навіть погода була сприятливою для розваги та мандрівок із друзями. Я будь-коли повернулася би сюди. Щиро дякую всім організаторам за чудово проведений час.» (**Франческа, 6-ий клас, Балківці**)

«**Гарно і корисно** проведений час. Прекрасні, незабутні туристичні об'єкти – Дельфінаріум та Гіподром у Мангалії. (**Карла, 6-ий клас, Балківці**)

«**Казкова атмосфера** у спектаклі дельфінів та морського «лева», залишилися живими у моїх спогадах про табір. Також, я подружилася із учнями різних шкіл, поруч із якими милувалася прекрасною нагодою побути на морі». Організаторам тільки слова подяки.» (**Теодора, 7-ий клас, Негостина**)

«**Табір зачарував** мене, особливо виставами безсловесних тварин які приємно зворушують глибокою прихильністю до своїх дресирувальників. А море було прекрасне! Тепла усмішка і подяка СУРу.» (**Марія, 2-ий клас, школа «Петру Мушат», Серет**)

«**Щиро дякую** організаторам за таку гарну нагоду побути на морі та подружитися

із учнями різних шкіл. Програма табору була цікава і повчальна для всіх нас.» (**Мара Габрієла, 2-ий клас, школа «Петру Мушат», Серет**)

«**Незабутній табір** із друзями... розвага, веселість, гарні спогади. Дякую СУРу! (**Косміна, 6-ий клас, школа «Петру Мушат» Серет**)

«**Гарні спогади** про табір... Нас зачарував надзвичайний краєвид моря, яким мали змогу помилуватися. Також незабутніми були і вистави дельфінів та коней.» (**Паула – 6-ий клас, Алексія – 4-ий клас, Меделіна – 6-ий клас / Калинешти-Купаренко**).

«**Вдячність**, радість і приємне спілкування із новими друзями.» (**Адріян, 6-ий клас, Шербівці**)

«**Дуже вдячна** за можливість приїхати на море та відпочити тут! Подорож була на високому рівні. Все продумано, навіть сніданок у ресторані по дорозі до міста, хороший готель, добре харчування, дітям у дорозі давали воду, що важливо в такі спекотні дні.

Важкою була дорога, але дистанцію з Сучави не скоротити, на жаль. Та воно того варте!

Ми з Одеси, і я якось не могла собі уявити, що цього літа не побачу море, бо це місце наповнює мене енергією та позитивними емоціями. З війною життя раптово змінилось і те, що було таким звичним, стало далеким, стало мрією... Та ця мрія здійснилась! Завдяки Вашій організації! І ми гарно провели час.

До речі, моя дитина 5 років навчилася тут плавати. Хотілось, щоб більше українських діточок, особливо з місць бойових дій, мали змогу поїхати на море, щоб прийти до тями після жаклих подій в їхньому житті.

До початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну життя нашої сім'ї було розміреним, зрозумілим, запланованим, а зараз багато питань: Де жити? (шукаємо квартиру в Сучаві). Де навчати дитину? (ще вести у садочок чи до школи, бо сину буде 6 років). Де працювати? (бо вважаю за потрібне вміти себе забезпечувати, де б ти не був).

Благо, ми не під обстрілами – це вже гарно. Та нас дуже добре приймають у Румунії, за що я цій країні та її людям безмежно вдячна! Низький уклін всім румунам.» (**Ірина, Одеса**)

Я також звертаюся словом подяки до шановних керівників СУРу за їхню прекрасну ініціативу нагородити результати учнів і цим ще більше їх заохотити **удосконалювати, поважати і любити українську мову**, щоб забезпечити майбутнє меншини.

Анка МАЙДАНЮК-ШТЮБІАНУ

Фото авторки

види, морські хвилі викликали у мене добрий настрій. Дельфіни показали чарівний спектакль. Все було прекрасно і у мене залишилися гарні спогади про Юпітер. Дякую організаторам!» (**Татяна, 7-ий клас, Балківці**)

«Мені **все** подобалося у таборі, якщо мала би змогу, то безліч разів поверталася б

III-ий випуск Фестивалю духових оркестрів, української народної пісні і танцю в Киндештах

Ботошанська філія у співпраці з мерією комуни Киндешти організували та провели III-ий випуск Фестивалю духових оркестрів, української народної пісні і танцю. Дійство відбулося на подвір'ї школи Киндешт, у місці, облаштованому з великим смаком, з відповідним оздобленням, з використанням матеріалів традиційного ремісничого мистецтва, специфічного для цього місця. Організатори, не забули про дітей, які знайшли місце для гри на надувних інсталяціях, а дорослі, враховуючи, що шоу триватиме кілька годин, мали змогу вгамувати голод і спрагу стравами спеціально приготовлених для таких подій.

Головною метою фестивалю було досягнення обміну досвідом між гуртками, які взяли участь у заході (Ботошани, Сучава, Гаргіта) шляхом сприяння міжкультурному діалогу та обміну досвідом у цій галузі.

Цілі організаторів:

- популяризація традиційних духових оркестрів;
- збереження та популяризація музичного фольклору, характерного для фольклорних осередків;
- стимулювання найталановитіших і найцінніших інтерпретацій музичного інструментального фольклору;
- відкриття, використання та популяризація фольклорних творів художньої якості;
- збагачення репертуару виконавців творами традиційного фонду справжньої цінності, повернення їх в мистецький обіг;
- протидія тенденціям переробки та вульгаризації музичного фольклору та народного одягу.

Духова музика займає одне з провідних місць серед інших видів мистецтва в Румунії та в Україні і користується заслуженою повагою у широкого кола слухачів. Десятки духових оркестрів, до гри в яких долучаються тисячі учасників, творять прекрасний світ самобутнього духового мистецтва, на якому виховувалося не одне покоління слухачів.

Глядачі, жителі комуни Киндешти та околиць, присутні на фестивалі, оцінили та насолоджувалися виступом молодих артистів із повітів Ботошани, Сучава та Гаргіта.

На сцені виступило шість духових оркестрів, три вокальні колективи та три танцювальні колективи, а також сім солістів.

Не будучи фестивалем-конкурсом і, отже, не було призначено журі, виступаючих в рамках програми оцінювали глядачі за автентичністю репертуару, якість інтерпретації (художньо-технічне досягнення, особистий внесок виконавців, віртуозність), регіональною специфікою та оригінальністю, нагороджуючи тривалими та бурхливими оплесками. Зазвичай це свято розпочалося виконанням Державного Гімну Румунії та України. З привітальним словом виступили голова Ботошанської філії Віктор Семчук, мер комуни Киндешти та автор цієї статті.

Виставу відкрив духовий оркестр «Мугурії Сіретулуй», із міста Серет, Сучавського повіту. За короткий період оркестр піднявся до творчого визнання і майстерності. Різноманітна палітра концертних програм та обширний репертуар, численні виступи перед слухачами Буковини не залишили байдужими нікого, адже, окрім оркестрової музики, у оркестрі беруть участь і солісти-вокалісти.

Цікаві інтерпретації, злагоженість, яскраві і самобутні виконавські традиції дозволили колективу досягти мистецьких вершин та посісти чільне місце в сучасній культурі південної Буковини.

Професіоналізм колективу настільки досконалий, а в музику вкладено стільки тепла і душі, що не дивно, чому з таким захопленням численні слухачі вітають кожен номер музикантів. Тому, зустріч з колективом естрадно-духового оркестру «Мугурії Сіретулуй», – завжди свято.

Продовжив програму ансамбль «Весна» із села Рогожешти Ботошанського повіту. Артисти виконали відомі музичні твори із румунського та українського фольклору.

Дитячий ансамбль «Ватра сатулуй» з комуни Албешть Ботошанського повіту був запрошений і взяв участь у фестивалі та

Віктор ГРИГОРЧУК,
заступник голови СУРУ

Фото автора

(Закінчення на 13 стор.)

Перший Міст квітів

Сповнилися вже 32 роки від тієї події, яка дістала дуже гарну назву, але мої спогади не будуть насамперед милими, бо з часом вони виявляються сумними, навіть болючими.

У цій масовій патріотичній події за достовірними даними нас було поверх мільйона двісті тисяч! Я зберігаю подвійні враження щодо історичної дати, яка відбулася 6 травня 1990 року. Серце підказує, що важливішими варто вважати особливо ті, котрі врізалися в душу таки в той день і були щиро пережиті від самого світанку аж до заходу сонця. То був день, подарований тоді самим БОГОМ всім румунам: як тим, що проживають по західному березі річки Прут, так і тим по східному її березі, але вже не вдома, а в Молдавській РСР. Щоправда, такий винятковий подарунок враховувався лише на 6 годин (від 13 до 19), коли вперше після Другої Світової Війни і румунам, і так званим молдованам, було дозволено перетнути річку-кордон між Румунією і Радянським Союзом без перевірки документів.

І одні і другі відповідали також символічними подарунками: кидали у воду букети квітів і так змогли перетворити протягом 6-ти годин річку-кордон у річку-зустрічі та річку єдності. Наші букети зливалися з тими, що прибували з інших прикордонних пунктів, — а їх було організовано аж вісім! —, так що наші очі вже бачили не чисту воду, а нескінченні плаваючі букети.

Тепер, коли щоденно прибувають хвилюючі вісті про героїв, які борються, щоб українська земля не була завойована загарбницькими силами, у пам'ять набігають живі й яскраві картини дій та пережитих тоді емоцій: як особистих, так і колективних.

Вже не пригадую, як і хто нас, — мене, але найбільше Павла —, спонукав взяти участь у такій події, бо вирушили ми з Онешт самі. (Сім'ю Попович і на цей раз нам не вдалося виманити з дому, тим більше на таку несподівану та принадну подорож, ані інших товаришів нам не вдалося знайти.)

Квіти везли і ми, бо ще з дому було відомо, що будемо кидати їх з моста у Прут. Ті румуни, що проживали по східному березі річки-границі, й вони прибули з оберемками, квітів, які також були призначені для річки-єдності. Виходить, що мотив квітів був визначений організаторами заздалегідь, аби стати кульмінаційним моментом тієї історичної акції. Звідси й пішла така гарна назва незабутньої травневої події 1990 року.

Коли ми прибули, то ледве знайшли місце припаркувати машину. Людей багато і машин також, зрозуміло, найбільше Дачії. Повсюди метушня і веселий гомін, бо всі очікували моменту, коли, вперше після Другої Світової Війни, всім румунам давалося право перетнути кордон між Румунією та Молдавською РСР без перевірки документів. Щоправда, лише на дуже короткий час: від 13-до 19 години. Зате всім учасникам здавалося, що то великий подарунок від самого Бога, тому й збиралися віддячитись принесеними квітами.

Наші очі все зиркали на завітчанний міст, на котрім знаходилися лише два ряди солдатів-прикордонників уздовж обох парапетів.

Був дуже гарний весняний день, так що всім було приємно ждати. Правда, декотрі з присутніх подумали використати і прагматично таку виняткову нагоду зустрічі між румунами і так званими молдованими. Тому були готові продавати чи купувати певні речі. (Не змогли стриматися й ми, в той день пристарали давно бажаний самовар.)

Настала година, коли маса учасників легенько пустилася в рух. Організатори пропускали людей групами, щоб не утворювались тісні натовпи. Лунали веселі, щасливі вигуки або співи. Подвійна колона людей тягнулася повільно назустріч одна одній, учасники подавали собі руки або обнімалися чи таки цілувалися. Багато з них фотографувались на пам'ять. Всіх єднала спільна мова та знаменність організованої події. Ніхто з тих, у кого були квіти, не забував кидати їх у річку-кордон, яка повільно перетворювалася в річку-зустрічі або в омріяну річку-єдності. Наші квіти зливалися з букетами, які були кинуті в інших прикордонних пунктах.

Настав час і нам ступити на міст. Мені захотілося таки побачити момент, коли і мій букет торкнеться поверхні води. Тому вирішила кидати його з парапету, де було трохи вільного місця, і спробувала нагнутися над парапетом. Та не встигла довести намір до кінця, бо раптом хтось відштовхнув мене сильною рукою. В той самий момент почула таке застереження: «Так нельзя! Не трогать!» Я була змушена відступити і знову злитися з текучою колоною. Зрозуміла, що порушила чийсь накази, щоб ніхто до нічого не доторкнувся. А я собі думала, що ми таки вільно перетинаємо границю. Стався інцидент, — можна би тепер припустити —, але для мене тоді самий сенс події був «розрізаний» навпіл. Свій букет я кинула вже без ентузіазму і навіть не спробувала заглянути у завітчану річку.

Прут тече собі вже 82-ий рік без ніяких політичних змін, бо він й далі розділяє наших від наших. Чужі інтереси перешкодили, щоб був використаний такий сприятливий історичний момент. Реальна є лише історія. А мрії мчать все паралельно, бо й ними живляться наші спраглі душі. Живляться ще й фотографіями, спогадами, думками. Комусь вдалося сумно зазначити, що річка Прут стала нашим Берлінським водяним муром.

Валерія ШОВКАЛЮК

«Ви неймовірні!»

Такими словами звернулася до мене моя нова знайома Христина, яка від місяця лютого проживає в Бухаресті. І насправді, наша зустріч була незвичайною.

Наприкінці минулого місяця моя подруга Аспазія запросила мене до себе в гості, бо ми вже віддавна не навідувалися. А приводом теперішньої зустрічі стала можливість побачити гарний спектакль дитячого балету, в якому танцювала її одинадцятилітня внучка. Зрозуміло, що я з охотою сприйняла таку нагоду вийти з дому, тож негайно подалася в дорогу.

Спектакль мав відбутися в неділю, 26 червня, о 14 годині, в центрі Брашова. Туди нас завчасно привезла мама маленької балерини і попросила, щоб зачекали, доки вона пошукає місце, щоб запаркувати. До початку балетної вистави було ще півгодини, тому їхня подруга, викладачка німецької мови, заманила нас до себе на ґанок випити кави, бо для

цього нам вистачало часу. Театр якраз напроти. Потрібно було тільки перейти вузьку вулицю і за 3-4 хвилини можна туди дійти. Тому ми всі четверо (я, Аспазія, її сестра Марія, разом з дочкою Роксаною) радо погодилися на каву. Звідти нам відкривався прекрасний вид на гору Тимпа. Здавалося, що тільки руку би простягнути і доторкнешся до однієї з величезних букв слова BRASOV, якими так гордяться жителі цього мальовничого міста.

Але каву випити на тім гарнім ґаночку нам не пощастило! Раптом пані Корнелія зрозуміла, що вже не доведеться носити нам чотири чашки кави, а по чотири парасольки, бо зне-

Валерія ШОВКАЛЮК

Фото авторки

(Продовження на 13 стор.)

III-ий випуск Фестивалю духових оркестрів, української народної пісні і танцю в Киндештах

(Продовження з 11 стор.)

представив захоплюючу молодіжну програму, яку публіка нагородила бурхливими оплесками.

На основі гарної та корисної співпраці між Ботошанською філією СУРу та місцевою владою комуни Волошені повіту Гаргіта, на фестивалі був присутній ансамбль «Волошені», який, як сказав керівник оркестру, є на початковому шляху, але представив себе програмою духовного оркестру та народних танців, які були оцінені глядачами оплесками.

На завершення програми виступив духовий оркестр «Буковинські квіти» старші, з села Киндешти Ботошанського повіту (керівник Ніколає Патенський)

Духовий оркестр нагадував старшим сільські весілля, літа, коли вони були молодими чи дітьми. Не були відсутні в репертуарі і фірмові пісні духового оркестру

Роль фанфар полягає в тому, щоб повернути на сцену традиційну музику, характерну для регіону, де зберігаються ці прекрасні традиції. Мої ровесники виросли та прожили своє життя з цією музикою. Ми сподіваємось достукатися до душі молодих людей на музичному ринку, де домінують жанри, не властиві для нас.

Роки минають, але неможливо залишитися байдужим до мажорного звучання труб, від якого душа радіє і звеселяється душа.

Одного я не зрозумів із самого початку, що стало зрозумілим під час обговорення з організаторами та керівниками формацій. Усі мелодії, які виконували духовні оркестри, були з румунського репертуару і жодної пісні чи, може, була одна або дві, які я не помітив, з багатого і цінного репертуару пісень для українського духовного оркестру. Я був зди-

вований, коли дізнався, що вони, хоч і доклали певних зусиль, поки що не змогли придбати ноти з українськими піснями для духового оркестру. На мою думку, для вирішення проблеми, можливо, Комісія з питань культури, можливо, голови інших філій могли би простягнути руку допомоги. Думаю, фестиваль духових оркестрів, які виконували би українські пісні, виглядав би зовсім інакше.

Фестивалі та інші заходи за участю духової музики продовжує дарувати і сьогодні відчуття радості.

По закінченню фестивалю ми бачили емоції щасливих глядачів, їхній гарний настрій – тож усе вдалося, і це приємно для організаторів і не тільки.

Примітка:

Документ 1495 року, виданий канцелярією Штефана Великого, вказує на наявність цієї ранньої форми музики духового оркестру на території нинішнього округу Васлуй. У ній розповідається, що серед власників села Ненешть, яке знаходилося поблизу сучасної місцевості Гергешті повіту Васлуй, був якийсь Мірча Пурцель, сурларіу. У місцевості Гергешті, одному з нинішніх центрів виконавців духових оркестрів, у 15 столітті був виконавець на сурлі (surle) масивному духовому інструменті, або, можливо, він виготовляв такі інструменти.

Поява духових оркестрів у сучасних формах пов'язана із створенням військових оркестрів разом із модернізацією румунської армії в 19 столітті. Ці духові оркестри були організовані італійськими чи німецькими інструкторами, звідси існування двох різних стилів інтерпретації, що підтримуються інструментами, адаптованими до кожного з них: інтерпретація за допомогою «звичайних інструментів», що представляють німецький стиль, або за допомогою «зрізаних інструментів» (інструменти вкорочені приблизно на два-три сантиметри, що забезпечує вищий і солодший звук), що представляє віденський стиль.

«Ви неймовірні!»

(Продовження з 12 стор.)

нацька зв'язалася буря з дуже бурхливим дощем, парасольки нам не пригодилися. Ми були примушені приступити всіма до залізної брами, бо там був притулок від дощу. З тієї ж причини забігли з вулиці дві дівчини, які заговорили до нас по-англійськи. Між собою розмовляли іншою мовою. Сталося так, що аж коли дощ перестав і ми збиралися вийти на вулицю, Аспазія почувла, що дівчата спілкувалися між собою по-українськи. І аж тоді й ми, і вони дізналися, з ким перебули більше півгодини, ховаючись від дощу. (Ми не говорили по-українськи, бо з нами була пані Корнелія.) Так ми дізналися, що то були дві українки-сестри, які перебували в Брашові лише один день, бо мешкають в Бухаресті. І їм, і нам стало

жаль, що так мало поговорили. Тому старша дівчина запропонувала своїй сестрі зробити спільну фотографію на пам'ять. Вислала фотографію і підписалася словами, котрі я подала в заголовку.

Як ми й надіялися, літній раптовий дощ перестав досить скоро, ще залишилося часу добратися до театру, проте нам і це не вдалося, все через дощ. Вузька вулиця, яку нам потрібно було перетнути, раптом перетворилася в бурхливий потік, вода піднялася десь до 20-25 см. Навіть і молоді люди вагалися його перейти. Тому нам знову довелося почекати деякий час. Щастя наше було в тім, що організатори балетної репрезентації зауважили багато незайнятих місць і вирішили зачекати тих, що запізнилися через раптовий дощ.

Тепер, коли згадую спектакль, то дякую

Богу, що подарував мені подорож до Брашова. А коли згадую про той раптовий дощ, то дякую ще раз, бо подарував мені і моїм подругам зустріч з українськими біженцями.

Між нами вже налагоджується телефонна «переписка». Ось перше звернення: *«Так, ця зустріч була особлива, несподівана, щаслива. Вам дуже дякую за цей ковток життя. Ви та Ваші подруги мене надихнули, я ще раз упевнилась, що українські жінки найкращі та найгарніші у світі.»* Кілька днів тому Христина вислала чотири гарні знімки під заголовком *«Світлинки з Бухареста»*. Вона мріє, що буде ще й інша зустріч, коли вона має запросити мене на каву. І закінчує словами: *«Я Вас тепло обіймаю та дякую за промінчики сонечка, яке Ви випромінюєте.»*

Ось чому я подумала, що про таку зустріч, про такі почуття подяки нашій країні таки варто написати.

На фото: Христина, Аспазія, Валерія, Марія, Роксана.

ЛІТНЯ ШКОЛА У БАЛКІВЦЯХ

«Я без тебе, мово, – без зерна полова, / Соняшник без сонця, без птахів діброва. / Як вогонь, у серці я несу в майбутнє / Незгасиму мову, слово незабутнє ...» (Юрій Рибчинський)

Такі почуття ми, викладачі української мови, стараємося виховувати у дитячих душах, а чи вони здійсняться, це покаже майбутнє...

4-ий випуск Літньої школи відбувся у період 8-12 серпня у восьмирічній школі Балківців, під назвою Виховання для суспільства, де були присутні учні з трьох шкіл – Балківців, Негостини і Гропен.

На відкриття прибули депутат Микола Мирослав Петрецький, шкільний інспектор Ілля Савчук, представники Повітової Ради міста Сучави, мерії та місцевої сільської ради Балківців. Директор школи Міхаєла Пінтрінжел привітала гостей.

Ця подія фінансово підтримана СУРом і Повітовою Радою міста Сучави, які забезпечили щоденний обід учасникам, різні дидактичні матеріали, необхідні для успішного розгортання події, екскурсію до історичних сучавських місць.

До групи викладачів нашої школи приєдналися дві викладачки з України, разом із якими учні провели науково-розважальну програму на підставі мотто: «Виховання це майстерність творити гарні звички чи розвивати природжені здібності для доброчесності, у тих, що розпоряджаються ними» (Платон).

Під час тижня учасники літньої школи познайомилися із цікавими темами за встановленим розкладом. Так, у **понеділок** – Українська мова – джерело любові до батьківщини (література), у **вівторок** – Україна в дитячих душах (живопис), **середа** – Волонтери на життєвій арені, **четвер** – Коштовності українського фольклору, **п'ятниця** – Душевними шляхами (екскурсія).

Учні зацікавлено сприйняли ці теми і успішно співпрацювали. Таким чином, вони збагатили свій досвід моральними принципами, які є необхідними для справжньої людини; збагатили словниковий запас української мови, розвивали власні здібності,

помилувалися цікавою та повчальною екскурсією.

Відгуки були приємні та бадьорі...

Під час літньої школи ми провели багато цікавих заходів. Наприклад, ще з першого дня разом із викладачами румунської та

української мови поглиблювали текст «Важко бути людиною» Василя Сухомлинського, шукали якомога більше синонімів до слова **добрий**, а також обговорювали актуальний зміст твору.

Протягом наступних двох днів ми виконували практичні дії, малюючи картини, а найздібніші з нас виготовляли макети відомих українських будівель. У четвер ми розширили наші знання, дізнавшись більше інформації про Буковину.

Серед усіх цих прекрасних заходів і чудових людей мене особливо вразив приклад двох викладачок із України, які доклали багато зусиль бути серед нас протягом тижня, враховуючи, що їхня країна спустошена війною. Від них я усвідомила, що в

мене є дорогоцінний скарб – рідна мова, і якщо в майбутньому для її захисту знадобляться певні зусилля, я готова їх подати. **(Алесія Гоменюк, 7-ий клас)**

Мені особисто дуже сподобалось, коли я вивчала текст «Важко бути людиною» Василя Сухомлинського. Я зрозуміла, що в житті важливо бути вдячним і добрим. Ми навіть розіграли цей текст по ролях.

Коротше, літня школа була весела, але й повчальна. Мені також сподобався той факт, що і вчителі, і учні були цілковито захоплені всією діяльністю. Все пройшло гарно й дружно. **(Луїза Гоменюк, 7-ий клас)**

Я оцінила те, що ми співпрацювали, розмовляли українською мовою, розв'язували цікаві вправи, малювали, розважалися спортивними іграми. Також ми встановили дружні зв'язки із учнями сусідніх шкіл. **(Марія Брегуєску, 7-ий клас)**

Неймовірно! Так, саме такі враження були у мене, коли побачила перед собою десятки маленьких зацікавлених оченят у яскравих українських вишиванках. Стало тепло на душі. Десь в румунському селі маленькі українці несуть у світ те, що отримали від пращурів, – українську мову та культуру. Саме з метою популяризації української мови й була організована літня школа в Балківцях, куди запросили й нас, вчителів з України. Тематичні заняття з фольклору та літератури, спортивні заняття, екскурсії, свята, заняття творчою самодіяльністю – усе це за 5 насичених та яскравих днів. Діти проявили неабияку зацікавленість та творчі здібності, вчителі – викладацький талант, любов та тепло.

На мою думку, літня школа сприятиме подальшому розвитку мовленнєвих компетентностей дітей у говорінні, аудіюванні, читанні та письмі, розвине в них любов до батьківської української мови та бажання плекати її й надалі. Сподіваюсь, що така літня школа стане доброю традицією, а ми, в свою чергу, на партнерських засадах, будемо співпрацювати і зустрічатись частіше. **(Ірина Катан, вчи-**

Анка МАЙДАНЮК-ШТЮБІАНУ

Фото авторки

(Закінчення на 15 стор.)

КУРСИ РУМУНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У СУЧАВСЬКОМУ ПОВІТІ

Українські біженці, які залишилися на території Румунії, намагаються адаптуватися та інтегруватися в наше суспільство. Різні асоціації, організації та громадські установи Румунії прийшли їм на допомогу, пропонуючи безкоштовні курси румунської мови.

Після запитів на роботу від українців, які проживають у Сучавському повіті, Сучавське повітове агентство зайнятості у співпраці з Клузьким регіональним центром професійного навчання дорослих виступили з ініціативою організації безкоштовного курсу «Навички спілкування державною мовою». З 17 курсантів із середнім віком понад 40 років, з центральної та східної України, з середньою та вищою освітою, з різними професіями: економіст, викладач гітари, учитель вокалу, лікар

патологоанатом, ветеринар, медсестра, викладач для початкових шкіл, рекламний менеджер тощо. Основна мета цього курсу полягає в тому, щоб учасники засвоїли лексику, необхідну для ведення повсякденних розмов з дотриманням основних правил граматики та допомогти їм знайти роботу та інте-

груватися в румунське суспільство. Речник установи Анка Капверде повідомила, що є роботодавці, які запропонували вакансії для українців, але вимагають, щоб вони могли мінімально спілкуватися румунською. Групу було створено після двох місяців консультацій як в установах, де вони шукають підтримки місцевої влади, так і на ринку праці, де був спеціальний інформаційний стенд для біженців з України.

Курси проходили протягом червня в приміщенні Сучавського повітового агентства зайнятості. Вони були задумані як варіант інтенсивного вивчення румунської мови на рівні А1 і включали елементарні поняття румунської граматики з акцентом на письмовій та усній комунікації. Протягом усього періоду відбувалися щоденні зустрічі, під час яких учасники у звичній бесіді накопичували необхідний лексичний багаж. Вони виявилися дуже сприйнятливими, з великим інтересом до вивчення румунської мови, навіть якщо це було досить важко для них, враховуючи, що українська та румунська мови належать до різних мовних сімей і використовують різні алфавіти.

Наприкінці навчального курсу учасники склали письмовий і практичний залік. Члени оцінювальної комісії були вражені та привітали їх з результатами, отриманими за такий короткий час.

Делія МАРТІНЯК

Фото авторки

ЛІТНЯ ШКОЛА У БАЛКІВЦЯХ

(Продовження з 14 стор.)

тільки української мови та літератури, консультант Центру професійного розвитку педагогічних працівників м. Новоселиця, Чернівецької області, Україна.)

Вдячна за можливість бути частинкою літньої школи на базі восьмирічної школи в Балківцях для маленьких українців та щиро дякую за гостинність усім організаторам. Було надзвичайно приємно співпрацювати в такому дружньому колективі з такими чудовими дітьми!

Нашим колегам бажаємо міцного здоров'я, творчих злетів на освітянській ниві, талановитих учнів і задоволення від роботи. А діткам – величезного бажання вчитися та здобувати нові знання. Легкого навчального року, дружньої атмосфери, цікавих подій, чудових оцінок і постійного прагнення бути кращим, ніж учора. Успіхів, удачі, здоров'я, терплячості і чудових результатів! **(Юлія Попеску, Верхньопетровецький ліцей, Чернівецька область, Україна)**

Голос рідного буває наймилішим для душі ... Все, що походить від серця, є невмирущим!

Думки людини

Людина – істота сотворена Богом за Його образом та подобою, яка здатна мислити. Наше мислення є даром Божим, і цей дар дає нам можливість бути творцями тут на землі (людина створила першу машину, перший літак тощо). Людина завжди щось думає, її розум, немов млин, який розмелює те, що ставиш у нього. Розум перебирає всі інформації: добрі чи лихі, гарні чи погані, правдиві чи фальшиві, корисні чи даремні, з реального світу чи із уявного світу...

Христос зауважує книжників за їхні думки: «Чого думаєте лукаве в серцях ваших?» (Мт.9, 4). Ісус також доказує зв'язок між ділом і думкою, або між словом і думкою: «Добра людина з доброго скарбу серця свого виносить добре, лиха ж – з лихого серця лихе виносить, бо з переповненого серця говорять уста.» (Лк.6,45). Можна констатувати, що є зв'язок між думками та ділами: «ви пізнаєте їх за їхніми плодами» (Мт.7,16). Також ми спостерігаємо, що думки наші не є всі таємні, тому що вони дають плоди, їх можна спостерігати через наші діла.

Спаситель так само нагадує нам, що люди не є завжди щирі і не признають коли помишляють: «Горе вам... що схожі на гроби побілені, які зверху гарними здаються, а всередині повні кісток мертвих і всякої нечисти. Отак і ви: назовні здаєтесь людям справедливі а всередині ви сповнені лицемірства і беззаконня.» (Мт.23, 27-28) Не раз наша поведінка не відповідає тому, що ми думаємо, тому що є в середині нашого серця. Важливо для нас, щоб ми володіли нашими думками, щоб наш розум і наша совість контролювали думки, над якими можна зупинити і думки яких раптом треба відкинути із наших сер-

дець, тому що Христос нас навчає, що не лише вбивство є великий гріх, але і гнів, який є всередині серця, є гріх (Мт.5,22), Також і той, хто «подивився на жінку з пожаданням, вчинив перелюб з нею в своїм серці.» (Мт.5,28)

Людина володіє власним життям лише тоді, коли контролює свої думки та відкидає лихі думки із самого початку, і приймає добрі думки, щоб збільшувати добрі діла.

Наші думки представляють нас і нашу істоту. Якими є наші думки, таким є і наше життя. У Богослужінню священник просить усіх присутніх: «Горі піднесімо серця!», щоб кожний християнин постарався тримати свої думки і своє серце на рівні високої духовної атмосфери під час Божественної Літургії, а Св.Ап. Павел навчає нас так: «Думайте про горішнє, а не про земне.» (Кол,3,2)

Отець Іван ЮРЧА

Перший день школи завжди хвилює мене, я дуже люблю дітей, бо я була вихователькою 40 років. Як їх не любити, вони такі гарні, такі чесні і чисті. Почав новий навчальний рік, з новими викликами для всіх учнів, вчителів і батьків. Кожний початок навчального року завжди сповнений емоціями, діти прийшли до школи з радістю, з квітами в руках, бо і вони всі, як квіточки.

У Негостині перший день навчального року відбувся з радістю і з Божою ласкою. Директорка школи Міхаєла Пітрінжил і говорила про значення школи, про роль родичів, про зміни в шкільній програмі і представила всіх шкільних педкадрів. Був присутній і наш примар. Потім наш священник помолився разом з усіма присутніми за здоров'я і щоб Бог

ЗНОВУ ПОЧАЛАСЯ ШКОЛА

допоміг всім у науці. Маленькі діточки були зустрінуті квітами і всі поступили до свого класу.

І я була присутня на церемонії, бо мій внучок Юстін вже в першому класі і дуже чекав цього дня. Зрадів, що зустрів свою учительку і став біля неї на фотографію.

Феліція ГРИГОРАШ

Фото авторки

Якось сумно кружеляють у синіх висотах серпня журавлі, бо здається, що заберуть від нас все подароване навесні: Божественні барви та пахощі квітів, аромати фруктів, таємни сплості всіх земних плодів, блаженність сонячних променів або живучість купальних вод. Але десь у куточку душі ворухиться надія: Прийде весна і все повернеться...

Не повернеться, на превеликий жаль, до родини, до бувших учнів, друзів, сусідів, колегів, односельчан, до буковинців і багато-багато знайомих з Румунії та України, вірний чоловік, люблячий батько, людина шляхетного характеру, щиро віданий своєму фаху викладача математики, невтомний шукач Правди і найцінніших життєво-буттєвих орієнтирів, пристрасний культ урний діяч, чи не найдавніший буковинський кореспондент українських часописів і не тільки, незрадливий шанувальник рідної української мови – **Коля Курилюк**.

Вістка про передчасну кончину **Колі Курилюка**, на 75-му році життя болісно вдарила у душу і серце всіх тих, хто любив, пізнавав, оцінював та шанував його, бо миттєво збагнули неправну втрату цієї виємкової людини не тільки для його родини, але й для великої української родини, за духовне існування і постійний розквіт якої він боровся зі всіх своїх сил, всім розумом своїм як словом-ділом, так і пером.

Народився **Коля Курилюк** 10 вересня 1947 року у селі Мала Марицея, громада Дарманешти, Сучавський повіт, в сім'ї господарів Ністора та Катерини Курилюків, котрих Всевишній ошасливив трьома хлопцями – Георгієм, Колею та Вірджілом і дівчиною Єленою. Ністор відзначився серед громади господарською кмітливістю і був обраний у певному часі головою землеробського кооперативу (колгоспу), чин в якому весь час намагався дотримуватись тоді(!) шляху Правди. Це було нелегке «випробування», а коли хтось-то докоряв про дещо, він вживав такий сумно-смішний вираз: *Дайте спокій моєму болю!* (Рум. *Lăsați-mă-n durerea mea!*). Це часто-густо пригадував **Коля** у наших розмовах, бо відчував неодноразово що батьківська карма боротися за Правду продовжується і в його життєвому просуванні...

Дитинство у рідному селі пройшло за «курсами» відомого тексту Остапа Вишні «Як ми колись учились». Випасали маржину на пастівнику поблизу села, іграли в солдати, у схованки, але й розв'язували задачі з математики, бо **Коля** та його двоюрідний брат Дмитро Василюк показали змалку неабиякі здібності до цього заняття, за що хлопці повинні були сторожити і їхню худобину. Закінчив успішно семирічку і поступив до Серетського ліцею, який закінчив у 1965-му році, а восени вступив до трирічного педагогічного інституту в Сучаві – відділ математики-фізики.

Одружився у свій час, у с. Велика Марицея, на Домніці Сав'юк, яка працювала медсестрою у рідному селі. Бог подарував їм сина Флоріна.

Після закінчення факультету працює ціле десятиліття викладачем математики у школах сіл Пергеуць і Тодірешть, (повіт Сучава), де відзначився не тільки викладацькими здібностями, серйозністю, вимогливістю, але й оригінальними підходами наближення учнів до труднощів математики шляхом логічного міркування маленькими кроками. Таким чином, «народились» з 1975-го року шкільні гуртки «Енігма» у Пергівцях та «Албіна» (Бджілка) у Тодірештах. І так, власне захоплення розв'язувати, але й складати кросворди, задачі на випробування кмітливості, дотепності та знань із загальної культури почали плідно переливатись у відповідне захоплення учнів, що привело у скорому часі до насиченої співпраці з редакторами журналів «Албіна», «Магазін», «Ребус», «Пентру патріє» «Флакера луй Пеунеску», до зустрічей з відомими кореспондентами

КОЛЯ КУРИЛЮК

ОСТАННІЙ НЕЗАКІНЧЕНИЙ КРОСВОРД...

даних часописів тощо. В тому числі **Коля Курилюк** постійно друкується у нашому часописі «Новий вік», а після, грудневої революції – у майже всій пресі, що видається Союзом Українців Румунії.

Пише і водночас розповсюджує наші газети й журнали як по селах громади Дарманешти, так і по багатьох місцевостях Буковини та Румунії навіть, і все на власні кошти. Тематика його дописів стосується насамперед культурних подій та постатей нашого етносу, відзеркаленню їхніх особливостей, але й гармонійного їхнього залучення до мультикультурного розмаю Буковини, Румунії в цілому. Головна риса змісту і форми статей **Колі Курилюка** – цікавинки і якнайбільше фото. Він був переконаний в тому, що це найефектніший підхід до заохочення нашої молоді читати і писати рідною мовою.

Між 1979 та 1991 рр. **Коля Курилюк** працює програматором ІТ Авто-Транспортної Станції у Сучаві, після чого переходить на найблизку йому до душі роботу – директора культурного дому с. Велика Марицея, адміністративний центр громади Дарманешти, і в тому числі – бібліотекаря сільської бібліотеки, яка функціонувала в приміщенні культурного дому. Не перебільшуємо, коли говоримо, що **Коля Курилюк** в цьому періоді – до самого виходу на пенсію у 2012 р. – віддає всі свої зусилля культурно-духовному піднесенню рідної громади, включно нашої великої української громади. З цього приводу, миттєво пригадався, бо підходить рукавичкою, латинський афоризм, вживаний Овідієм у творі «Героїні» (Heroides) – Фініс коронат опус! і водночас наш правдавін вислів Кінець – роботі вінець! За підтримкою тодішніх голів СУРу Степана Ткачука та Вікентія Николайчука, у співпраці з місцевими та повітовими авторитетами, з Повітовим інспектором культури, Міністерством культури та культів, **Коля Курилюк** організує зустрічі читачів з авторами української та румунської літератури в Румунії, улаштовує у бібліотеці окремі стенди нашої літератури, колекції наших часописів, від-

криває місцевих носіїв української пісні, побуту, традиційних звичаїв, засновує оркестр народної музики «**Барвінок**», під диригентською паличкою іншого видатного місцевого культурного діяча – проф. Дмитра Шведуняка.

Все це він бажає пристрасно оприлюднити не тільки місцевим шанувальникам культурного вияву, а, принаймні, всій Буковині. І це йому вдається, бо Всевишній завжди допомагає добрим людям у добрих ділах: Засновує, за підтримкою Повітового інспекторату культури та Міністерства культури у 1994 році **Буковинський Міжетнічний фестиваль «Співжиття»**. Перші сім випусків відбулися в Марицеї, після чого **Коля Курилюк** сказав: **Є сім днів у тижні, сім чудес світу, сім фестивалів були у Марицеї – нехай стане відтепер маршрутним!** І так сталося. Прошли досі 28 випусків, останній у Негостині цього року, коло учасників розширилось, фестиваль набрав національного характеру. **Отож освячує місце тільки відповідна людина на відповідному місці!..**

Якщо додати організування разом з Вікентієм Николайчуком зустрічей громади Марицеї з послом України та послом США, заснування у 1994 році, разом з викладачем історії Віктором Козарюком сільського журналу «Еход», на честь відомої особистості Дарманешт, університетського професора, поета Траяна Келаріу – іменем якого назвав місцеву бібліотеку, зіграну роль у документальному фільмі «Якщо ковбоєм був би» (Dacă aș fi cowboy), на тему ролі кіно у сільському середовищі, режисер Янку Моску, кіноплівка що заслужила почесну премію у Польщі 1972 р., то наближимося хоча б у загальній мірі до неповторної особистості **Колі Курилюка** у плані духовного поступу рідної громади, рідної Буковини, рідного роду.

Дотримуючись відповідних пропорцій, чомусь пригадується глибинна мудрість слів Ісуса Христа перед своїми: *Нема пророка без пошани – як тільки у своїй країні, між власною родиною та у своєму домі.* (Марко: 6-4)

Культурно-освітня діяльність **Колі Курилюка**, подвижницьке зусилля духовно підносити і збагачувати молоде покоління і не тільки, висвітлювати культурні цінності українського та румунського родів не залишилась без гідно заслужених визнань: Його ім'я та коротке представлення культурно-виховної діяльності почесно стоїть у «Енциклопедії Буковини», виданої в Сучаві за упорядкуванням Аліс Нікуліке та Еміла Сатко (том I, стр. 598), а Мерія та Місцева Рада громади Тодірешть удостоїла **Колю Курилюка** званням **Почесного громадянина**.

Варто додати багато деталей, але «запобігливо» стукають десь у куточку пам'яті слова моїх університетських професорів: *Не пишіть багато, бо кожен текст читається як рядками, так і поміж рядками...*

Нині **Колька**, як любив я пестити метафорично його, бо насправді багатьом він таким був (!), прямує простором неповернення до Саду Правди й Порядку, а мені пригадуються перші два рядки вірша М. Лермонтова «Смерть поета»: *«Погиб поэт! – невольник чести – / Пал, оклеветанный молвой»...* Але, одночасно, врівноважуюсь і повторюю до самопереконавання: Воїни (герої) можуть упасти тілом на полі бою, але ніколи не помирають! А **Коля** був своєрідним воїном правди і честі і з висоти Верховної Мудрості буде надалі захищати невмирущі цінності людського життя-буття, зокрема поміж українцями, де б вони не були...

Нехай Господь прийме його у Царство Небесне!
Нехай земля буде йому пухом і пером! Амінь!

Євсебій ФРАСИНЮК
Фото автора

Хандріла

Звали її Леонтіна. Чоловік привів її зда- лека, як казали тоді у нас на Буковині з «реґату» (Румунії). На селі кожний має при- зисько. Вигадали і їй – Хандріла. Мама роз- повідала, що чоловік дуже погано поводився з нею. Часто бив. А потім подався на заробітки до Бухаресту, залишив її із маленькою дитиною напризволяще і більше не прихо- див додому. Хандріла скоро навчилася по- українськи. Правда, спочатку говорила криво, мішано, але як то каже пословиця, чим криво – тим смішно. «Йшла каруца попід деал тай си ристурнала, дишіль капут, кінь фуджіт, гарбузи праф».

Одної весни бригадир покликав колгосп- ників, щоб передати норму, скільки рядів картоплі належало кожному обробляти. Як було, так є і так буде, знаходяться у громаді так звані «мудрагейлики» – це такі зарозу- мілі персонажі, які ставляться з неповагою до своїх односельчан, завжди вихваляють- ся, що вони знають жити. Ось такі персона- жі давали хабаря бригадирові, а він зробив так, щоб вони дістали менше рядів, або не дістали зовсім, а їх ряди по одному, по два розкине на тих решту. Розуміється, що бри- гадир все це вираховував вдома і все обхо- дилось благополучно. Та на той раз він не виконав домашнє завдання. У полі з людь- ми, які стояли круг нього, і чим час минав, тим більше нервували, він, як не старався, йому ніяк не виходило на рахунок. А час минав. Розтроєна Хандріла підходить до бригадира і кричить: «Уйко, та що ви собі думаєте від ранку божого хуйти тай хуйти, уже зарис полудни а ви все ме хуйти»

Пицько

«Ой, чи чули, чи чули,
чи чули, чули ви,
любив козак дівчину

і з сиром пироги» – звучить українська народна пісня. І наш Пицько дуже любив із сиром пироги. І ще мав такі претензії: щоб пиріжки були маленькі (раз у рот), повненькі (багато сиру), заправлені сметаною, із цук- ром, або із медом, та щоб подавали йому їх у макітрі (для неперериву смаку). Давно, у кожній хаті були макітри – чорні, череп'яні, великі миски. Одного разу, саме тоді, коли Пицько насолоджувався смачними пирога- ми, хата загорілася. Пожежа це жахлива подія, нехай бог боронить кожного пережити щось таке, коли ти змушений дивитись, як весь твій заробіток, твоя багаторічна мука, за кілька хвилин перетворилася у дим та попіл. У наші дні легше боротись з нею. Тепер є пожежники – люди спеціально підго- товлені до цього, які мають у розпорядженні підходяще обладнання. А тепер уявім собі як це було за часів Пицька. Хата із солом'ян- ним дахом, без комина (димаря). Дим вихо- див із кагли у хороми, які не мали стелі, під- німався на під, а звідти через димники (два

або три отвори у покрівлі) надвір. Господиня мусіла пильнувати, щоб у каглі не накопичу- валось багато сажі та щоб вогонь не був великий, аби часом іскра не вилетіла на солом'яний дах. А солома запалюється скоро. Гасили водою із криниці, яку носили відрами. А криниця була далеко, одна на цілу вулицю. Бабка казали, що забивали вікна дошками, на які лили воду, аби вогонь не вдерся до середини. Пам'ятаю, що десь у 1950/1960 роках у кожному господарстві на паркані було намальовано білою фарбою з чим мав бігти господар на пожежу: відро, вила, драбина, гаки. Як у селі було приблиз- но 500 господарств, то можемо собі уявити скільки часу та енергії було потрібно покій- ному Дмитру Куяві, який був не лише хоро- ший викладач математики, а і талановитий актор, режисер і маляр, якому комунальна влада доручила це завдання. Десь аж у 70-тих роках негостинська громада дістала водокачку. Як побачили люди, що загорілась Пицькова хата, кожний ухопив відро з водою і побіг гасити. А Пицько (як каже румунська пословиця «хата горить а баба чешеться») і вухом не веде, їсть пироги. Люди кричать – Пицьку, виходь надвір, помагай гасити! А Пицько з хати – чекайте, бо я ще не наївси.

Ну, що поробиш, буває і таке.

Шворкало

Довгов'язий Ілаш рухався повільно, не відриваючи ноги від землі, а тягнув їх, (шворкав), тому і прозвали його шворкалом. А ходив він так не тому, що мав якусь інва- лідність, а з привички. Бувши найменшим у багатодітній родині, він змалку був приму- шений носити убову (черевики) старших братів, яка була велика і важка. Тому він ноги не підіймав, а сунув по землі. Так при- вик і так ходив і босоніж. Та й розум не дуже допомагав йому. Коли в одній родині госпо- диня захворіла, то взяли Ілаша, щоб допо- могав у господарстві: пас корову, приніс відро води у хату, збігав у магазин і т.д.

Були жнива. Син господаря косив у полі. Господиня зварила обід: борщ з квасолею і тістом та пироги. Нагодувала Ілаша, склала їжу у кошик, свіжої води у горщик і післала його в поле до сина. А то полудне, сонце пече, а сит- ного Шворкаря напала «свинська бола» (сон). Як лиш перейшов толоку, вийшов на стежку, яка вела в поле, попри маєток господаря, ім'я якого було Аврам. А у Аврама поза хатою сад, холод. Прохолода манила упрілого Ілаша і нарешті він не зміг протистояти принаді, зай- шов у сад, ліг у холодку і скоро заснув. Спав наш Ілаш, як кажуть на селі, «як скупаний» зо три-чотири години, а коли збудився, мабуть, зголоднів, поїв усе і пішов у поле. А у полі голод- ному і спраглому Дзьондзьови очі си видивили, та Ілаша не видно. Уже сонце хилиться на захід, а Ілаш іде поволеньки. Спраглий Дзьондзьо до води, а вода тепла, до їжі, а то «лиш ноші, де були гроші», ні одного пирога, у горщику лиш видіти можна було з чим був борщ. А Шворко йому: «Дзьондзю, Браман сита мордон ин боршь ин пироги» (Дзьондзю, Аврамова сука мордов у борщ, у пироги)

Раз післали його до міста Серету по на- фту. Господиня сказала йому купити і пакун- чик лаврового (у нас кажуть бібкового) листя і маслин. Коли прийшов до магазину, там трапилось продавщиця румунка. Чому кажу трапилось, бо у той час більшість магазинів належали євреям а вони усі говорили по- українськи.

– «Чи доріць?» – питається продавщиця.

– «Даць фое вирди ин борш (лавровий лист) ші май даць май маре ка чіриши ші май мік ка сливи» (маслини).

Костіка

Народився Костіка у місті. Родичі: бать- ко – українець, мати – німка а спілку- валися між собою румунською мовою. Скільки жив із батьками, Костіка більше часу проводив на вулиці із підлітками з кварталу. Вулиця його перша школа. Батько працював механіком на паровозі. Коли був вдома, мало часу приділяв дитині, а більше чарці. Одного дня, коли повернувся із рейсу, застав квартиру на колодці, а Костіку у сусі- дів. Що йому було робити? Костіку на авто- бус і до Негостини, до батьків. Батьки похи- лого віку, німечні, не могли дати ради з таким енергійним внуком. І вулиця взяла верх. Костіка дуже скоро познайомився із сільськими хлопцями, скоро навчився гово- рити по-українськи і цілий день гасав по толоці, по садах, по лісу, по ставах. Додому приходив, коли був дуже голоден і вночі спати. Коли хотів щось купити, приходив до сусідів.

- Вуйно, дай мені лея!
- Нащо тобі грошей?
- Хочу купити гифт (зошит)
- Та ти ще не знаєш ні читати, ні писати.
- Вуйно, це не твоя грижа, научуси.

Покійна мама розповідала, що одного разу йде толокою, а там юрба хлопців, одні тримають Костіку за руки, другі за ноги, а треті б'ють кулаками у п'яти. Костіка кричить на повні груди «рятуйте, рятуйте, хто в Бога вірує, рятуйте!». Мама підійшла до них і ка- же: «хлопці, пустіть його, він малий і оден, а вас стільки!», а Костіка «вуйно, вони мене кують, а не тебе, пази собі дорогу!»

Коли хоронять померлого то дорогою із дому до церкви стають дванадцять разів, а панотець читає Євангелію. І ось одного разу похорон став просто воріт Костікових дідів. Костіка виліз на браму, як на коня, і уважно слухав, що читає панотець. Коли той закрив Біблію, Костіка з брами:

- Піп, ти куда везеш цього чоловіка?
- Везу його до церкви, а потім на цвинтар.
- І шо ти там з ним робиш?
- Ходи з нами та й будеш видіти.
- Мой піп, мой, аби тебе качка копнула, ти думаєш, що я дурний іти з тобою? Хочеш і мене з ним закопати?

Проф. пенсіонер Марія Н. ФРАСЕНЮК

ВЕЛИКІ СПРАВИ ЗВИЧАЙНИХ УКРАЇНЦІВ: ЧИМ ЗАЙМАЮТЬСЯ УКРАЇНЦІ ЗА КОРДОНОМ

«Якщо ти українка, ти вже супервомен. Бо в тебе одночасно – діти, робота, адаптація, місцями депресія та війна вдома».

Сьогодні ми так багато знаємо про війну в Україні, проте так мало – про звичайних людей, які щодня допомагають своїй державі відстоювати свободу. Ми вирішили розповісти кілька маленьких історій про великі справи українців, що рятувалися від війни, виїхавши за кордон.

24 серпня Україна святкувала День Незалежності. І дуже символічно, що цього року його відзначали по всьому світу.

Поступово звикаючи до життя за кордоном, біженці щодня перебувають думками вдома. Щодня тисячі сімей повертаються назад, під звуки повітряних тривог, бо банально «хочуть додому». Однак, мільйони біженців досі залишаються за кордоном – переважна більшість боїться за дітей, комусь просто нема куди повертатися – їх міста окуповано чи домівки зруйновано.

Проте є дещо, що єднає українців, незважаючи на різні обставини – згуртованість заради підтримки своєї держави. А також збереження мовно-культурного середовища для дітей, сім'ї яких хочуть повернутись на батьківщину.

ЗАКОРДОННИЙ ФРОНТ АКТИВІСТІВ

У Румунії багато українських активістів співпрацюють з місцевою владою та небайдужими організаціями, щоб показати – ми не лише просимо про допомогу, ми також хочемо бути дієвими. Їх мета – згуртувати своїх земляків, надихнути їх не просто виживати, а жити і допомагати один одному.

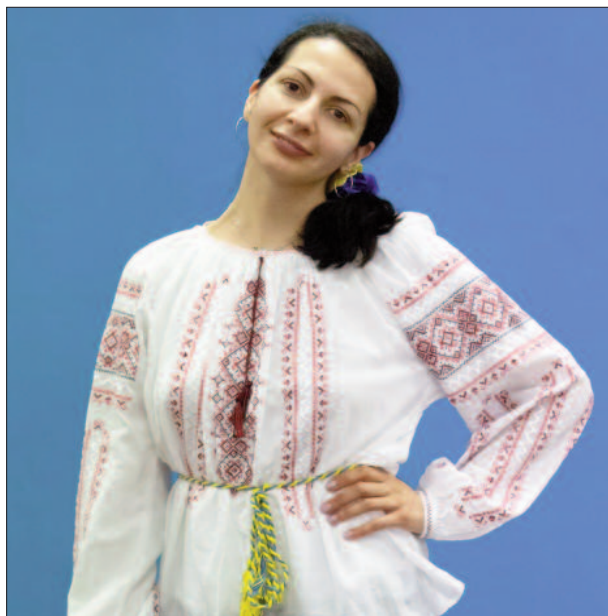
Одна з таких проактивних громад знаходиться у місті Тімішоара. Починаючи з березня тут було проведено десятки заходів на підтримку України. Ініціативна група жінок вже здійснила цілу низку великих і маленьких подвигів: створили дитячий центр з україномовними викладачами, відкрили безкоштовну соціальну крамницю, провели мітинги та флешмоби. Та ще дуже багато заходів.

У березні молода дівчина з немовлям на руках вирішила допомогти румунським волонтерам приймати українців. Звати її **Євгенія Розбицька**. Вона не лише створила спільний чат для українців у Тімішоарі, але й за ці півроку допомогла сотням біженців як інформаційно, так і гуманітарно.

На жаль, не у всіх країнах українцям вдається налагодити контакт з місцевою владою. Людський фактор тут відіграє величезну роль. У Тімішоарі звичайні українці з перших днів війни активно та плідно співпрацювали з цілою низкою організацій, місцевою владою. Євгенія навіть відкрила безкоштовний гуманітарний магазин для українців, до якого з перших днів долучалися навіть звичайні мешканці міста.

«Спочатку ми просто намагалися якось зкоординувати всю нашу спільноту тут. Щоб

бути корисними, а не лише чекати на допомогу. Поступово познайомилися з багатьма надзвичайними людьми, які підтримали багато наших ініціатив. Звісно, для нас це дуже важливо. Ми проводили акції на підтримку Укра-

їни, зокрема, флешмоб на центральній площі міста, пікнік, де частували місцевих жителів українськими стравами, заходи для наших дітей. Так, у нашій країні війна. І тому ми маємо не лише дбати про власне виживання, а й знаходити сили та ресурси для підтримки України», – каже Євгенія.

СТАВЛЕННЯ МІСЦЕВИХ МЕШКАНЦІВ

Активістка Євгенія Розбицька розповіла про дуже зворушливий випадок, який трапився у соціальній крамниці:

«Один із місцевих мешканців просто проходив повз і помітив українську символіку. Того ж дня він не лише привіз до магазину кілька великих пакунків з їжею, а ще й передав нам професійне обладнання для будівельних

робіт. Так і сказав: відвезіть це в Україну і віддайте людям, яким треба відбудовувати свої будинки».

Налагодити контакт з місцевими мешканцями допомагають і звичайні людські речі: життєві історії, щире спілкування та навіть українські страви й пісні.

Співачка Ванесса з Одеси не раз співала зі сцени вже відому на весь світ пісню «Ой у лузі червона калина», виступаючи на підтримку України. А Ірина готувала українські страви для пригощання меценатів та небайдужих мешканців міста. Навіть пенсіонери допомагали розбирати гуманітарку для соціального магазину.

«Однією з найбільших наших справ стало відкриття цього магазину безкоштовних речей – там і одяг, і продукти, і дитячі товари й книги. Все це стало можливим завдяки тому, що наша ініціатива знайшла відгук у влади та соціальних активістів Тімішоари», – каже Євгенія.

МАЛИЙ БІЗНЕС

Важливою частиною життя стає й робота. Хтось знаходить її за кордоном, а хтось продовжує працювати дистанційно. Об'єднує і тих, й інших бажання долучатися фінансово до підтримки України.

«Ми дуже хочемо бути корисними, дієвими. Українська економіка зараз переживає важкий час. Тому мільйони українців з-за кордону щодня шлють донати – на підтримку армії, притулків тварин, волонтерам, що допомагають пенсіонерам.. Відома історія про чотири Байрактири за 6 гривень – дуже показова», – каже **Наталя, власниця невеликого бізнесу з виробництва косметики**.

Хоча зараз вона з маленькими дітьми перебуває за кордоном, продовжує координувати роботу свого підприємства, що активно підтримує збройні сили України.

«Коли звичайні люди дають житло, сусіди приносять дітям подарунки та солодощі, місцева влада підтримує наші ініціативи, – ти просто не маєш права здаватися і впадати у відчай. Якщо ти українка, ти вже супервомен.. Бо в тебе одночасно – діти, робота, адаптація, місцями депресія та війна вдома», – продовжує Наталя.

Майстриня прикрас Вікторія з Миколаєва також робить свій внесок на підтримку українців, що зараз за кордоном.

«Я вирішила, що не можу просто сидіти склавши руки, тому почала саме руками створювати те, що буде важливим для українців. Ми тут всі намагаємося підтримувати один одного – купуємо послуги чи якісь товари один у одного. Хтось готує вареники, хтось робить манікюр, я ж роблю патріотичні брошки. До речі, дуже багато замовляють саме як подарунки румунським волонтерам та місцевим мешканцям. Тому що дуже хочеться віддячити за ту допомогу і людяність, яку ми тут відчули», – каже вона.

Звісно людський фактор і зловживання підтримкою також існує. Але здебільшого місцеві мешканці ставляться до цього з розумінням. Журналістка **Андреа Оуанс** каже, що переважна більшість все ж таки розуміє, що це наша спільна війна.

«Так, люди втомилися від новин, бо літо і хочеться жити. Але ми не втомилися від людей, тому у місцевих медіа активно висвітлюємо тему звичайних українців», – підсумувала вона.

На сьогоднішній день закордонний фронт підтримки України активно діє у тому числі і завдяки звичайним активістам – адже саме вони постійно нагадують іншим країнам, – що зовсім поруч триває війна.

Олена СЕРБІНОВИЧ
Фото авторки

ВЕСІЛЬНА ПОФА

Літом відбуваються багато весіль. Погода приємна, тепло, можна і надворі погуляти, люди радіють як зустрічаються з друзями, з родиною і веселяться.

У нас, у Негостині, дуже гарні звичаї на весіллях, але найдужче люблять співати. Як шують молодій або молодому вінок, то всі співають: свашки і дружки і всі присутні за столом. Я хочу подати одну пісню, яку дуже люблю, бо і мене віддала мама на чужую стороночку.

ВІДДАВАЛА МАТИ ДОЧКУ

*Віддавала мати дочку
Та й на чужу. стороночку,
Ой як віддавала, то й наповідала –
Не вертайся додомочку.*

*Лиху долю не стерпіла,
Ще й до року прилетіла.
Перекинулася сивов зазуленьков,
У вишневий садочок сіла.*

*В вишневий садочок сіла
Та й зачала кувати.
Вийди, вийди, мамко, послухай
зблизенька,
Своєї дочки голосочок.*

*Вийшла з хати стара мати
Та й на порозі стала,
Як си нагадала, що дочку віддала,
Обілляли дрібні сльози.*

*Чи я ж тобі, моя мамко,
Силу води перепила,*

*Що ти мене дала, світа зав'язала,
За кого я не любила.*

*Чи я ж тобі, моя мамко,
Силу хліба переїла,
Що ти мене дала, світа зав'язала,
За кого я не хотіла.*

*Ой, муже мій, муже,
Ой не бий мене дуже,
Моє тіло білесеньке, як папір
тонесінський,
Та й болить мене дуже.*

У Негостині весілля тривало колись три дні, починало у п'ятницю і кінчалось у неділю вечером. У п'ятницю від полудня ходили дружки і дружки кликати до вінка або на весілля, на пропій вечером. До півночі відбувалася забава до вінка. Матка шила вінок молодій, або молодому у кожного вдома, з своїми свашками.

У суботу до полудня приходила музика, потім збирали молоду, клали вінок на голову і вона просила прощення від усіх присутніх. Збирали і молодого, клали вінок на кафтан і потім всі разом йшли до шлюбу, до церкви, а надворі, після вінчання, чістували і гуляли, бо музика грала. Як йшли додому, то всі свашки співали та в колі гуляли. Потім починали дарувати коло хати батьків і маток, родичів і всіх близьких родин. Знову гуляли і співали, а потім за стіл заходили і цілу ніч побували, аж до ранку. Від полудня знову збиралися і приходили на відгризиння.

23 липня відбулося у Негостині гарне весілля. Аліна, член українського вокального гуртка «Негостинські голоси», віддалася за Адріана. Вінчання відбулося у негостинській церкві з двома священниками, а хор був запрошений заспівати церковні пісні. Багато гостей було в українських костюмах. Люди почали шанувати традиційний український одяг.

Багато здоров'я, довго літ прожити і щасливу сім'ю збудувати. «На многая літа, Аліна і Адріан»

Феліція ГРИГОРАШ
Фото авторки

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@uur.ro

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор
МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК
Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ
Редакція: Радуга Попеску № 15, Бухарест
Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724
Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія
Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România
ISSN 1223-1614